БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 181 (13497)
1971 оной августын 3, вторник

Сэн 2 мүнгэн

Болгариин Коммунис Партиин Центральна Комитедтэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Танай орондо марсистско-революционно парти байгуулха хэрэгтэ шухала шата болоhон Бузлуджанска съездын болоhоор 80 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Болгариин Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, Болгариин Арадай Республикын коммунистнуудта, бүхы ажалшадта совет коммунистнуудай, бүхы совет арадай үмэнhөө үнэн сэдьхэлэй, аха дүүгэй амаршалга Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет хүргэнэ.

Болгариин хүдэлмэришэн ангиин политическэ манлайе эмхидхэн байгуулга болгар арадай хуби заяанда түүхын удха шанартай хэрэг болоо hэн. Түрүүшын марксис бүлэгүүдhээ мүнөөнэй 700 мянган гэшүүдтэй Коммунис парти хүрэтэр алдарта ба ехэ зам гаталагдаа. Арадта харша хүсэнүүдтэй, элдэб янзын оппортунистнуудтай эбсэшэгүй тэмсэл соогуур элитэ ехэ марксист Димитрий Благоев толгойлогшотой болгар революционернүүд обществые социалис зүйлhөөр шэнэдхэн хубилгаха шиидхэхы тулалдаанда арад зоною ударидан хүтэлбэрилжэ шадаха политическэ организаци байгуулаа юм.

Агуехэ Октябриин социалис революциин алдарта үе саг Болгариин Коммунис парти байгуулгада шухала шата болоо hэн. Энэл үедэ болгар марксистнууд ленинскэ теориие халан абаhанай, большевигүүдэй партиин революционно дүршэлые шудалhанай үндэhэ бүри дээрэ өөhэдынгөө зэргэнүүдые үзэл сурталай талаар шэнэдхэн зэбсэгжүүлээ hэн. Гурбадахи Коммунис Интернационал байгуулгада сэхэ хабаадалсажа, мүн тэрэнэй большевик хараа бодолые халан абажа, Болгариин революционернүүд-марксистнуудай парти 1919 ондо өөрыгөө Болгариин Коммунис парти гэжэ нэрлээ hэн.

1923 оной Сентябриин зэбсэгтэ восстаниин шэрүүн шанга үдэрнүүдтэ, сэрэгэй-фашис диктатурын зүгhөө саг үргэлжын мүрдэлгэ хашалтада оролгын эрхэ байдалда болгар коммунистнуудай парти революционно тэмсэлэй онол аргада hурана, хүсэ ехэтэй болоно, үшөө шэнэ ленинскэ түхэлэй парти болон хүгжэнэ. Эдэ бүгэдэ хэрэгтэ болгар арадай агуехэ хүбүүн, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй томо ажал ябуулагшадай нэгэн Георгий Димитров туйлай ехэ үүргэ дүүргээ hэн.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдэй үедэ Болгариин Коммунис парти хаанта, фашис гуримда эсэргүү хүдэлөөе бүри үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Ажалша олониитые национальна, социальна сүлөөрэлгын түлөө, арадай демократическа засаг байгуулхын түлөө тэмсэлдэ нэгэдүүлээд, тэрэ түүхын илалта туйлаа—1944 оной сентябриин 9-нэй ороной ажабайдалда шэнэ, социалис байгуулалтын шата эхилээ.

Обществын хүтэлбэрилхы, шэглүүлхы хүсэн байhан Болгариин Коммунис парти марксистско-ленинскэ hургаалые тодорхой эрхэ байдалда шадамараар хэрэглэн, арадай дундаршагүй эршэ хүсэндэ түшэглэн, богонихон болзор соо Эхэ ороноо хүгжэнги промышленностьтай, хамтын ажалтай хүдөө ажахытай, түрүү наука болон соёл культуратай социалис гүрэн болгоо.

Оронойнгоо дотоодын хүгжэлтын асуудалнуудые, мүн уласхоорондын байдалай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ марксистско-ленинскэ политикые шууд сэхээр бэелүүлэн, социалис интернационализмын жама ёhодо үнэн сэхэ байжа, коммунис хүдэлөөндэ хохидол ушаруулха, империализмда эсэргүү фронтые hулаpуулха гэдэг ямар бэшэ hэдэлгэтэй эбсэшэгүй байжа, Болгариин Коммунис парти уласхоорондын нэрэ хүндэдэ, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй зүгhөө дэмжэлгэдэ хүртөө.

Болгар-совет хани барисаае бүхы талаарнь бэхижүүлхэ гэhэн КПБ-гэй хэлбэришэгүй хараа шугамые Советскэ Союзай коммунистнууд, бүхы ажалшад ехэ хананггяар угтан байдаг. Совет хүнүүд болгар арадтай байгуулhан үнэн сэхэ аха дүүгэй харилсаа түүгээгээр омогорходог юм, тиин совет-болгар хани барисаанай социалис интернационализмын үльгэр жэшээ бодото дээрээ ходоодоо бэхижэжо байхын тулада өөрынгөө талаhаа бүхы хүсөөрөө оролдожо байхаар бэлэн юм.

Хүндэтэ ханинар! Болгариин революционно хүдэлөөнэй түүхэдэхи гайхамшагта ойе таанартай суг хамта тэмдэглэжэ байха зуураа, таанарта, ангиин талаар нэгэн hаналтай нүхэдүүдтээ, аха дүүнэртээ зохёон байгуулхы ажалдатнай, эб найрамдалай түлөө, социализмын түлөө тэмсэлдээ, НРБ-дэ хүгжэнги социалис общество байгуулха түсэб баталан абаhан Болгариин Коммунис партиин X съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдээ шэнэ ехэ амжалта туйлахыетнай үнэн сэдьхэлhээ хүсэнэбди.

Болгар арадай дайшалхы манлай — Болгариин Коммунис парти мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунис партиин, Болгариин Коммунис партиин, Советскэ Союзай ба Болгариин арадуудай хоорондохи аха дүүгэй эбдэршэгүй хани барисаан, бүхы талын хани харилсаан бэхижэжэ, хүгжэжэ байг лэ!

Коммунизм мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет.

МҮНӨӨДЭРЭЙ ЗОРИЛГО:

Ниитынгээ малда сенаж, силос ехээр дараха.

Сэлмэг үдэр бүхэниие алдангүй, үбhэ хуряалгаа шууд түргэн ябуулха.

МАШИНЫН ХҮСӨӨР

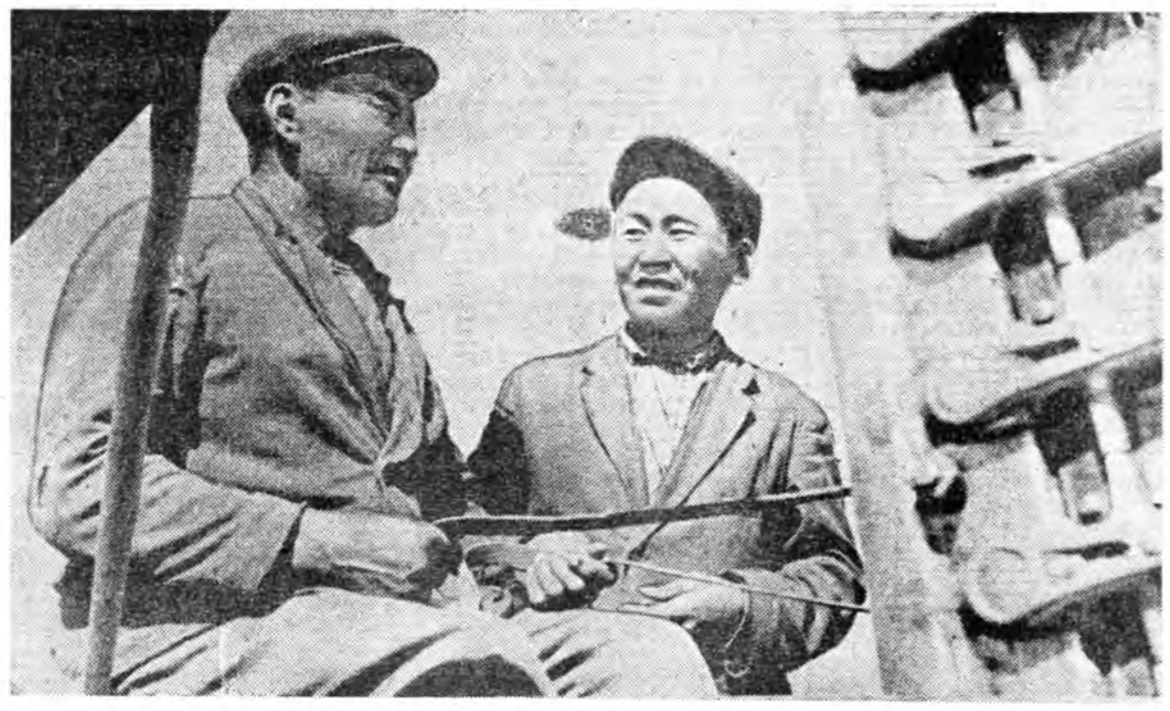
Бүри июль hарын хорёодоор «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Яруунын аймагай отделениин оньhожоруулагдаhан нэгэ звено эгээл холын Түрхэл гэжэ газарай сабшаланда үбhэ бэлэдхэхэеэ гараhан юм.

— Эндэ ерэhээр байраяа hайнаар түхеэрээд, эршэмтэй шангаар хүдэлхэ гэжэ байтарнай, хура бороо хэдэн сүүдхэ таhалгаряагүй ороо. Тиигэбэшье бороогой бага зэргэ тогтохолоор лэ трактор, машинануудаа табижа, үбhэеэ сабшажа, хуряажа эхилдэг байгаабди. Мүнөө хамта 250 гектар газарай ногоо сабшаад, тэрээнhээ даб дээрэ 170 центнер үбhэ хуряажа, тусхай пресс-машинаар багсалан уяабди. Мүн тэрэнээ hайнаар ябталжа, hүри болгоод хорёолообди. Хэрбээ бороогой hаатуулаагүй hаа, знээнhээ хоёр-гурба дахин ехэ үбhэ абаха байгаабди,— гэжэ тус звеное даагша В. К. Райнецкас хэлэнэ.

Звенодонь 12 трактор үгтэнхэй. Ногоо сабшаха косилка, тармаха, баал суглуулха оньhон машина, мүн баалтай үбhэ суглуулжа, багсалан уяха пресс-машина, үбhэ hүрилхэ оньhон түхеэрэлгэ бии. Юрэдөөл хүнэй гар хүргэнгүй, бар хүсэ хэрэглэнгүйгөөр, бүхы үбhэеэ оньhон машинаар хуряажа абаха юм. Эдэнэр бүхыдөө 2000 центнер үбhэ бэлэдхэхэ даабаритай.

Заhабарилгын мастерскойн байрладаг тосхоной сабшалангhаа холо байhан дээрэhээнь трактор, машинануудаа тэндээ заhаха элдэб түхеэрэлгэ, зэр зэмсэг, электро-гагнуур гэхэ мэтые абаашанхай. Сагай уларилай таатай байбал, нэгэшье hаадгүй хүдэлхэ дүүрэн аргатайбди.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

Сэлэнгын «Эрдэм» колхозой гэшүүд, коммунист В. Ю. Сандуевай хүтэлдэг звено үбhэ хуряалгые hайнаар эмхидхэнэ. Звеногойхид 1300 центнер үбhэ соможо абаха зорилготой. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүүн гарhаа Д. Б. Балданов, звеное даагша В. Ю. Сандуев.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ИНТЕРВЬЮ

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ГҮЙСЭД ЭЛСҮҮЛХЭ

Иимэ уряа доро хүдөө нютагуудаймнай ажалшад ниитынгээ адууhа малда ерэхэ үбэлжэлгын үедэ бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ эрид шууд зоригжонхой. Тиигэжэ сабшалан дээрэхи хүдэлмэреэ улам үргэдхэжэ байна. Үбhэ хуряалгын хүдэлмэридэ жэгдэрэн орохо үеэр эхилжэ ороhон хура бороо улам унжагайржа, гайтай hаад түбэг татажа байна. Тиигэбэшье hаань, тэнгэриин «абари зан» хараад hуултай бэшэ, заашье забhарай гарахада хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлнэ.

Тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаhын үедэ колхоз, совхозуудта хотын, хүдэлмэришэдэй посёлогуудай, аймагай центрнүүдэй промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай, бусад албан газарнуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, hуража байгаа залуушуул шефскэ ехэ туhа хүргэхэ үүргэтэй, уялтатайшье. Теэд энэ хэрэг ямар зэргээр эмхидхэгдэжэ байна гээшэб?

Энэ асуудалда нэн түрүүлэн **Хориин аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Мунко-Жаргал Цыренжапович ГАРМАЕВ харюусана:**

— Үбhэ хуряалга эмхитэйгээр, хаhа саг соонь, hайн шанартайгаар үнгэргэхэ тухай асуудал КПСС-эй райкомой пленум дээрэ зүбшэгдөө, зохихо тогтоол абтаа hэн. Тэрэ тогтоолой үндэhөөр аймагайнгаа совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын үедэ шефскэ туhаламжа үзүүлхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Предприяти бүхэндэ ехэ, багашье эмхи зургаан бүхэндэ тусхай даабари аймгүйсэдкомой зүгhөө үгтэhэн байна.

Түрүүшээр модоной набшаhата мүшэр суглуулгада аймагай центрэй, бусад предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд олоороо гараhан байна. Хамтадаа 2750 центнер набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ гэhэн зорилго табигдаа hэн. Тэрэнээ дүүргэжэ шадаабди. Гадна витамин элбэгтэй үбhэ хуряажа абаха хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Ажалша коллектив бүхэн шефтээ абаhан ажахыдаа ошожо, үбhэ хуряалгада, силос даралгада хабаадалсаха ёhотой юм. Тус тустань мүн лэ даабари үгтэнхэй. Зарим предприяти болон эмхи зургаанууд тусхай бригада, звено эмхидхээд, сабшалан дээрэ гарганхай. Даб дээрэ аймаг соо 54 хүн, 11 трактор үбhэ хуряалгын хүдэлмэридэ саг үргэлжэ хүдэлхөөр ошонхой байна. Иимэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэhээр. Гадна суббото, воскресени бүхэндэ тосхон hууринуудай али бүхы хүнүүдые олоор үбhэ хуряалгын хүдэлмэридэ гаргажа байхаар эмхидхэл горитойгоор хэгдэжэ байна.

Хүнүүдые, техникэ болон бусад зүйлнүүдые тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулха хүдэлмэри эмхидхэхэтээ хамта, үбhэшэдэй ажаhуудалай болон культурна эрилтые жэншэдгүй хангажа байха асуудалда анхарал эрилтэ ехэтэйгээр табигдана. Аймагай түбэй соёлой байшангай дэргэдэ долоон хүнhөө бүридэhэн агитбригадые үбhэшэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхыень эльгээгээд байнабди. Энэ бригадын нэгэ гэшүүниинь «Знание» бүлгэмэй аймагай отделениин лектор юм. Мүнөө тус бригада Анаагай совхозоор ябажа дүүргээд, «Георгиевский» совхоз ошобо. Эдэнэрэй аяншалга тусхай графигай ёhоор эмхидхэгдэнэ.

Аймпотребсоюзай, совхозрабкоопуудай автолавканууд ябана, нүүдэл кино харуулагдана. Аймагай киносетиин дирекци ажахы бүхэнтэй хэлсээ баталанхай. Үбhэшэдэй нэгэшье отог, бригада алгад гараха ёhогүй юм.

Үhээрhэн хура бороо үбhэ хуряалгые ехэл хойшонь татажа байна. Сабшаа болоhон үбhэ, ургажа байгаа ногоон үертэ абтаа. Харюусалга дээрэ харюусалга, хүдэлмэри дээрэ хүдэлмэри нэмэнэ. Теэд яахабши. Али бүхы хүндэ хүшэр байдалые тэсэмгэй дабажа гараха гэhэн зорилго табигдана.

Улаан-Үдэ хотын Октябрьска райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Анатолий Александрович МУРАШЕВ:

— Хүдөө ажахын хүдэлмэридэ хабаадалсажа эхилhээр үнинэйбди. Тээсгэнэй нилээд олон хүн Улаан-Үдын аймагай ажахынуудта суббото, воскресениин үдэрнүүдтэ ошожо, куузику, капуста, свёкло гэхэ мэтын ургамалнуудай буртаг ногоо түүhэн байна. Гушаад гектар овощ болон куузику буртаг ногоонhоо лаб сэбэрлэгдээ.

Колхоз, совхозуудта үбhэ хуряалгадань хамhалсахаар мүнөөдөө 235 хүниие Хориин, Хэжэнгын аймагуудай совхозуудта ябуулаад байнабди. Тэдэнэймнай олонхинь городой hүнэй комбинадай, нарин сэмбын фабрикын, электро-заhабарилгын заводой, трикотажна фабрикын хүдэлмэрилэгшэд юм. Эдэ ошогшодой дунда 30 механизатор бии.

Манай район бүхыдөө 600 хүдэлмэрилэгшэдые тэжээл бэлэдхэлгын үедэ колхоз, совхозуудта хүдэлхөөр эльгээхэ даабаритай. Бүри мэнэ hая пятницын үдэр ээлжээтэ бүлэг—150 шахуу хүн хүдөө гараба. Энэ хүдэлмэри үргэлжэлhөөр.

Тинхэтээ хамта, хүршэ аймагайнгаа ажахынуудта саг зуурын шефскэ туhаламжаяа хүргэhөөр лэ байхабди. Энэ суббото, воскресени хоёрто районой найман коллективүүдhээ (БМДК, гэр барилгын комбинат, республиканскэ больница, хүдөө ажахын кадрнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ hургуули гэхэ мэтэ), 600 гаран хүн Улаан-Үдын аймагай колхоз болон совхозуудта хүдэлмэри хэхэнь. Тэдэнэр куузику болон овощой буртаг ногоо түүхэ, силос дараха нүхэ малтаха гэхэ мэтын мүнөө үедэхи шухала хүдэлмэри бүтээлгэдэнь туhалха байна.

Августын hүүл багаар Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай, нарин сэмбын фабрикын болон бусад предприятинуудай агитбригаданууд Улаан-Үдын аймагай ажахынуудта гаража, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, концерт харуулха, ажалшье хээд туршаха юм. Зүгөөр холын аймагуудаар ябаха аргагүйдэнэ.

Бороогой ороошье hаа...

hаяын үдэрнүүдтэ хэды хура бороогой ороошье hаа, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд үбhэ тэжээл бэлэдхэлгээ түлэг ябуулжа байнхай. hүүлэй мэдээнэй ёhоор, тус ажахын үбhэшэд 200 гаран центнер үбhэ сабшажа hүрилhэн байна. Тиихэдэ колхозой главна агроном Александр Дармаевай хүтэлбэрилдэг сенаж дарагшадай оньhожоруулагдамал бригадынхид 160 шахуу тонно шэмэтэ тэжээл даража абаа. Мүн үнинэй механизатор Антон Ефимовэй даадаг үбhэнэй гурил бэлэдхэдэг агрегадай гэшүүд энэ үе соо 130 тонно шэмэтэ гурил бэлэдхэжэ үрдибэ. Мүнөө эндэ тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябажа байнхай.

Н. ВЯТКИН.

Сэлэнгэ.

Жэлhээ жэлдэ

Коммунис партиин XXIV съездын урда тээ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ манай коллектив эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан юм. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ манай ажахы үнеэн бүриhөө 4800 килограмм hү hааха, гүрэндэ 14100 центнер hайн шанартай hү, 1630 центнер мяха, 90 центнер ноохо тушааха түсэбтэй юм. Мүн республикынгаа колхоз, совхозуудта hайн үүлтэрэй 300 толгой залуу мал худалдахаар хараалагдаhан байна.

Эдэ бүтэдэ манай ажахын коллективэй дайшалхы зорилго мүн. Хахад жэлэй хүдэлмэриин дүнгөөр үнеэн бүриhөө 2316 килограмм hүн hаагдажа, гүрэндэ 7115 центнер hүн, 846 центнер мяхан, 94 центнер ноохон тушаагданхай. 100 эхэ хониhоо 111 хурьга абажа түлжүүлжэ, ехэ болгожо байнабди. Хонин бүриhөө 5 килограмм ноохон хайшалагдажа, ажахымнай гүрэндэ ноохо худалдаха түсэбөө дүүргээ.

Манай ажахыда дүршэл ехэтэй, ажалдаа амжалта туйладаг малшад олон юм. Посельскэ фермын hаалишан А. С. Пузыревич 6 hарын турша соо үнеэн бүриhөө 3325 килограмм hү hаагаа. Үхэршэн Л. Н. Загрузина даажа абаhан малаа оролдосо ехэтэйгээр адуулhанай ашаар толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 граммhаа үлүүгээр нэмээжэ байнхай. Энэ жэлэй 1 кварталай дүнгөөр манай ажахы СССР-эй хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртөө hэн. Мүн нёдондо жэлэй дүн гаргахада, манай ажахы 8000 түхэригэй нэгэдэхи шанда, «Волга» гэжэ хүнгэн машинада хүртэhэн.

С. ХАЛТУЕВ,
«Байгал» учхозой партбюрогой секретарь.
Улаан-Үдын аймаг.

НҮХЭД Л. И. БРЕЖНЕВ, Н. В. ПОДГОРНЫЙ НҮХЭР Я. КАДАРТАЙ УУЛЗАБА

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Советскэ Союзда амархаяа ерэhэн Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Я. Кадартай июлиин 3-да уулзаа.

Хани халуун хөөрэлдөөнэй үедэ нүхэд Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, Я. Кадар КПСС-эй XXIV съездын ба ВСРП-гэй X съездын шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын ябаса тухай, мүн коммунизм, социализм байгуулгада Советскэ Союзай, Венгриин ажалшадай туйлаhан үрэ дүнгүүд тухай бэе бэедээ мэдээсэлсээ. Хөөрэлдөөнэй үедэ КПСС ба ВСРП, СССР ба ВНР хоёрой хоорондо бүхы талын холбоо барисаанай амжалтатайгаар хүгжэжэ байhанда үндэр сэгнэлтэ үгтөө, совет-венгр хани харилсаае саашадань гүнзэгырүүлхэ, хүгжөөхэ, хоёр ороной арадуудай хоорондохи аха дүүтэй хани барисаае бэхижүүлхэ замууд тухай hаналаа андалдаа. Хөөрэлдөөнэй үедэ мүн уласхоорондын асуудалнууд зүбшэгдөө.

Уулзалга хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй локомотив-хабсаралгын цехэй нүхэр Малютинай бригада социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо энэ бригада хүртэнхэй. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадын гэшүүн (дээдэ талаhаа), В. А. Штольев, М. И. Боркин, участогай мастер А. Г. Карташев, Г. Ф. Шанкин, Н. А. Маслов, бригадир Н. М. Малютин, А. А. Рябов, Б. К. Босхолов.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ЗОРГООРОО ААШАЛАЛДАЛГЫЕ БОЛЮУЛХА!

Суданда боложо байhан үйлэ хэрэгүүдэй хойноhоо совет хүнүүд гүнзэгы ехээр hанаагаа зобон, ажаглан хаража байна. Тэдэнэр Суданай засагаархидай зоргоороо аашалалдалгые уур сухалтайгаар буруушаана, ороной коммунистнууд болон бусад түрүү үзэл бодолтой хүсэнүүдтэ эсэргүү шэрүүн шанга хашалта хэhээлтэнүүдые дары түргөөр болюулхые баадхана. Иимэ эрилтэ Москвада августын 1-дэ болоhон буруушаалгын митингнүүд дээрэ үшөө дахин дуулдаа.

Мантулинай нэрэмжэтэ Краснопресненскэ заводой хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй ехэ митинг дээрэ машинист А. Юдакова, профсоюзай эдэбхитэ, мастер М. Буракова, комсомол-залуушуулай бригадын бригадир А. Завьялова үгэ хэлээ. Суданда боложо байhан хархис муухай ябуулгануудые уур сухалтайгаар буруушаахадаа, тэдэнэр үнэн зүб байдал hэргээхэ, арестовалагдагшадые түргэнөөр сүлөөлхэ тухай эрилтэ хээ. Национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байhан араб арадуудай нэгэдэл hулаpуулхые, израиль эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэхэ арга боломжо hулаpуулхые эрмэлзэдэг империализмын хүсэнүүдтэ энэ алалга хюдалга туhална гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглэhэн байна. Суданай газар дээрэ байhан совет гражданинууд болон эмхи зургаанууд тушаа харата ябуулгануудые гаргалгые буруушаажа байhанаа митингдэ хабаадагшад нэгэн hаналтайгаар элирхэйлээ.

Эхэ оронойнгоо үнэн сэхэ патриодууд бологшо коммунистнуудые, судан арадай гэгээн гэрэлтэ ерээдүйн түлөө бусад тэмсэлшэдые Суданай засагаархидай олоор хашажа хэhээжэ байлгые болюулха эрилтэ Краснохолмско камвольно комбинадай хүдэлмэрилэгшэд хээ.

Судандахи зоргоороо аашалалдалгые зэбүүрхэн буруушаажа, судан арадай аша туhада тааралдадаг национально-демократическа революциин гол ёhонууд орон дотор hэргээгдэхэ гэжэ найдажа байhанаа 15-дахи таксомоторно паркын коллектив нэгэн hаналтайгаар баталан абаhан резолюци соогоо элирхэйлэн мэдүүлээ. Суданhаа Советскэ Союзда байдаг посольстводо митингын резолюци эльгээгдэhэн байха юм.

«Спутник» гэжэ худалдаа наймаанай нэгэдэлдэ болоhон митингдэ хабаадагшад Суданhаа Советскэ Союзда байдаг посольстводо мүн лэ буруушаалга эльгээгээ.

(ТАСС).

КПСС-эй ОБКОМДО

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ хүдэлмэриие һайжаруулха тухай

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эрдэм наукын туйлалта ба түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар хүдэлмэридэ республикын партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, научно-шэнжэлгын зургаануудай, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай зүгһөө ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо гээд КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглэнэ. Газар тариалангай, нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, хони болон мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ талаар республикымнай научна зургаанууд ба хүдөө ажахын органуудай зохёоһон научна үндэһэ һууритай дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ.

Республикын олонхи колхоз, совхозуудта севооборотнууд бэелүүлэгдэнэ, газарай хүрьһэнэй агрохимическэ шэнжэлгэ хэгдээд, картограмманууд зохёогдонхой, тарималноготой, ехэ ургаса үгэхэ сабшалан ба олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулха хүдэлмэри хэгдэнэ, тэрэшэлэн шубуу, гахай, үсхэбэрилгэдэ, үхэр мал шахан таргалуулха хэрэгтэ промышленна технологи хэрэглэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта, республикын колхоз, совхозуудта эрдэм наукын туйлалта ба түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлэн хэрэглэхэ хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд бии гэжэ КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглэбэ.

Энэ шухала хүдэлмэри түсэбгүйгөөр, тусхай шэглэлгүйгөөр ябуулагдана. Эрдэм наукын туйлалта ба түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар нэгэ жэлэй, мүн холын хараата түсэбүүд олонхи колхоз, совхозуудта табигдаагүй байһаар. Хүдөө ажахын органууд, олохон колхоз, совхозууд үйлэдбэридэ шэнэ туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ мүнгэ зөөри дутамагаар һомолно.

Хүдөө ажахын һалбаринуудые эрдэм наукын үндэһөөр эрхилхэ талаар зохёон абтаһан дурадхалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ эмхидхэхы хүдэлмэри хангалтагүй байһаар. Республикын эрдэм шэнжэлгын зургаанууд ба хүдөө ажахын органууд хоорондоо холбоо багатайгаар хүдэлмэрилнэ.

Ороохо тарианай, тэжээлэй ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, мал болон шубуудай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар, тэжээл бэлэдхэлгэ, тэрэниие хадагалха ба хэрэглэлгэ дээрэ түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, промышленна аргаар хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ, үйлэдбэриин процессүүдые комплексноор оньһожоруулха, эрдэм ухаанай үндэһөөр ажал эмхидхэхэ ба үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ, тэрэшэлэн хүдөө ажахын экономикын гол асуудалнуудта түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ хүдэлмэри илангаяа һула.

Республикын колхоз, совхозуудай, зарим бригада, фермэнүүдэй механизаторнууд болон малшадай хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл хангалтагүйгөөр шэнжэлэгдэнэ, дутагдалтайгаар нийтэлэгдэнэ. Хэблэгдэжэ тараһан брошюро болон дурадхалнууд соо, радио болон телевизионно дамжуулгануудта түрүү дүй дүршэлэй гол удха, ашаг үрэ хангалтагүйгөөр тайлбарилагдана.

Эрдэм наукын туйлалта ба түрүү дүй дүршэлдэ колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые һургаха хэрэгтэ ашаг үрэ ехэтэй онол арга һулаар хэрэглэгдэнэ. Научна шэнжэтэй олохон конференци, семинар, курсанууд, түрүү ажахынуудта үнгэргэгдэһэн экскурсинууд бэлэдхэл муутайгаар үнгэргэгдэжэ, зарим ушарта табигдаһан зорилгодоо хүрэнэгүй, зарим ажахынуудта агротехническэ һуралсал муугаар табигданхай.

Бүхы шэнэ, түрүү дүй дүршэл олондо ойлгуулха, эрдэм наукын туйлалтануудые бодото ажал дээрэ хэрэглэхэ уялгатай хүдөө ажахын олохон мэргэжэлтэд энэ шухала хэрэгтэ эдэбхи үүсхэл гарганагүй.

Научно-техническэ мэдээсэлнүүдэй Буряадай түб, Хүдөө ажахын министерство, Мелиораци ба уһанай ажахын министерство, Ой модоной ажахын министерство ба республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл эрдэм наукын туйлалта ба түрүү дүй дүршэл олондо ойлгуулха ба үйлэдбэридэ хэрэглэхэ талаар хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулна. Энэ хүдэлмэридэ СССР-эй Наукануудай академиин СО-гой Буряадай филиал, мүн хүдөө ажахын институт багаар хабаадалсана. Мүн хүдөө ажахын Буряадай туршалгын станци научна үндэһэ һууритай дурадхалнуудые колхоз, совхозуудта дэлгэрүүлхэ асуудал хангалтагүйгөөр шиидхэнэ.

КПСС-эй олохон райкомууд, аймгүйсэдкомууд, тэдэнэй хүдөө ажахын управленинүүд, колхоз, совхозуудай партийна организацинууд хүдөө ажахыдахи научно-техническэ дэбжэлтын асуудалнуудта зохихо анхарал хандуулнагүй, энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдтэ зүб сэгнэлтэ үгэжэ, шанга эрилтэ табинагүй.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, эрдэм наукын туйлалта ба түрүү дүй дүршэл олондо ойлгуулха, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэриин республика дотор, олохон аймаг, колхоз, совхозуудта хангалтагүй байһыень гэршэлжэ үгэнэ.

Шэнэ табан жэлэй туршада республикын хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ зорилго хараада абан, КПСС-эй обкомой бюро иигэжэ **тогтообо:**

Энэ хүдэлмэриие саашадань түсэбэй ёһоор, тусхай шэглэлтэйгээр ябуулха зорилгоор эрдэм наукын туйлалта ба түрүү дүй дүршэл олондо ойлгуулха, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэридэхи заагдаһан эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула дары хэмжээ абахые, хүдөө ажахын бүхы захиргаануудай, научна зургаануудай ажал ябуулгые һайжаруулхаар Хүдөө ажахын министерствые, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциие, Мелиораци ба уһанай ажахын министерствые, республикын «Сельхозтехникын» нэгэдэлые, СССР-эй Наукануудай академиин СО-той Буряадай филиалые, Буряадай хүдөө ажахын институт ба научно-техническэ мэдээсэлэй түбэй бюрое уялгалха.

Республикын хүдөө ажахын иимэ гол асуудалнуудые нэн түрүүн шиидхэлгэдэ хүдөө ажахын органуудай, научна зургаануудай ба мэдээсэлэй албанай хүсэеэ элсүүлхыень шухала гэжэ тоолохо:

— ургамалай талаар — хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса ехэтэй сортнуудые бии болгохо хэрэгтэ, ороохо тарианай ба тэжээлэй ургамалнуудай һайн шанартай үрэһэ хүрэнгын бата найдамтай бааза байгуулгада, газар тариалангай ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, нэн түрүүн уһалагдадаг газарай, газарай хүрьһэнэй гэмтэхэ ябадалтай тэмсэхэ талаар хэмжээнүүдые абалгада, ургаса ехэтэй сабшалан, олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ һайжаруулагдаһан бэлшээринүүдые байгуулгада;

— мал ажалай талаар — ашаг шэмэ ехэтэй, нарин нооһотой хонидой һү ехээр үгэдэг үнеэдэй тоо толгой бүхы хэмжээгээр олошоруулгада, мяхалиг үүлтэрэй мал, гахай болон шубуудые түргоор хүгжөөлгэдэ;

— хүдөө ажахые эмхидхэхэ, шэглэлтэй болгохо талаар — хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые таараха соонь тусхай мэргэжэлтэйгээр хүгжөөхэ хэрэг бэелүүлгэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие республикын экономическа зононуудта тааруу зохидоор хубаарилга һайжаруулгада, мал, гахай, хони, шубуу үсхэбэрилгын ехэ комплекснуудай үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлтэйгээр хүгжөөлгэдэ, тэжээл бэлэдхэлгэ ба мал эдеэлүүлгэ, тэрэшэлэн мал харууһалга дээрэ үйлэдбэриин түрүү технологи хэрэглэхэ хүдэлмэридэ;

— барилга ба хүдөө ажахын хүдэлмэри оньһожоруулха талаар — нютагай эрхэ байдал хараадаа абан, мүнөө үеын технологи ба үйлэдбэриие комплексноор оньһожоруулгын эрилтэдэ харюусамаар, барилгын үнэ багатай байхаар хүдөөгэй барилгын проектнүүдые зохёолгодо, тариан ба мал ажал дээрэ ажалай болон мүнгэ зөөриин бага гаргашатай түрүү технологитой зохилдуулан, машинно-тракторна паркнуудай бүридэлые шэнэдхэн һайжаруулгада;

— хүдөө ажахын үйлэдбэриин экономикын талаар — үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые, мүнгэ зөөри ба хүдэлмэришэнэй хүсэ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэлгэдэ, ажалай эмхидхэл ба ажалай түлөөһэ һайжаруулгада, ажахын тоосоо нэбтэрүүлгэ ба эрдэм ухаанай үндэһөөр ажал эмхидхэлгэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэ шэнэдхэн һайжаруулгада.

Республикынгаа, мүн оронойнгоо ондоо область болон республикануудай колхоз, совхозуудай түрүү дүй дүршэл үргэнөөр харуулһан хүдөө ажахын тусхай нүүдэл выставкэ эмхидхэхые Хүдөө ажахын министерство ба хүдөө ажахын Буряадай туршалгын станциие уялгалха.

Эрдэм наукын туйлалта, түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар хүдөө ажахын пропагандын, эмхидхэлэй хүдэлмэриин асуудалнуудта анхарал хандуулха, энэ хэрэгтэ колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ эрилтэ КПСС-эй райкомуудта, аймгүйсэдкомуудта, тэдэнэй хүдөө ажахын управленинүүдтэ, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудта хэхэ. Хүдөө ажахын эрдэм дэлгэрүүлхэ арадай университедүүдые аймагуудта байгуулжа, хүдэлмэридэнь республикын хүдөө ажахын гол мэргэжэлтэд ба научна хүдэлмэрилэгшэдые хабаадуулха, аймагууд, колхоз, совхозуудта эрдэм наукын туйлалта, түрүү дүй дүршэл шудалха тусхай һургуули, семинарнуудые эмхидхэхэ энэ шухала хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ болон харюусалга дээшэлүүлхэ зорилгоор тус тустань тоосооной дэбтэр бии болгоод, эрдэм наукын ямар туйлалта үйлэдбэридэ хэрэглэһыень, ямар үрэ дүн харуулһыень бэшэжэ байхаар колхоз, совхозуудта дурадхаха.

Түрүү колхоз, совхозуудай ажал хэрэгээрээ алдаршаһан эрхим хүнүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл согсолон нийтэлжэ, олондо ойлгуулхаар, республикын хүдөө ажахын үмэнэ табигдаһан тодорхой зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор ажалаа ябуулхаар эрдэм наукын, һуралсалай зургаанууд, республикын газетэнүүдэй редакцинууд, радио болон телевидени, номой хэблэл ба бусад зургаанууд уялгалагдаһан.

Улаан-Үдын шэлэй заводой түрүүшүүл табан жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэхын түлөө мүрысэн тэмсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой түрүү хүдэлмэришэд (зүүн гарһаа) Н. В. Анохина, П. И. Шеметова гэгшэд халаанайнгаа даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

АЯАР ОКТЯБРИИН ТҮСЭБӨӨ[Р]

Шэнэ табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 5-да дүүргэхэ, жэлэй даабариһаа гадуур 35 мянган кубометр һайн шанартай модо бэлэдхэхэ, табан жэлэй үедэ гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха уялга абаһан Хандагатайн леспромхозой коллектив арга боломжоёо хэрэглэн ажаллана.

Халаанай даабариие үлүүлэн дүүргэхэ уялга леспромхозой модошон бүхэн абанхай. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, абаһан уялгаяа бодото дээрэнь дүүргэжэ байна. Тэдэнэр модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ юһэ һарын даабариие болзорһоонь хоёр һараар уридшалан дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Жэлэй үнгэрһэн һаранууда турш 230 мянган кубометр модон бэлэдхэгдэжэ, арадай ажахыда эльгээгдээ.

Ямар аргаар амжалта туйлагдааб? Мастерска участок, бага комплексно бригаданuудай хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Халаанай даабари дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ модошон, жолоошон бүхэн хабаадалсана. Мүрысөөнэй үрэ дүн саг соогоо согсологдожо, бүгэдэндэ мэдээжэ болгогдоно. Бага комплексно бригаданuудай, модо шэрэдэг автомашинануудай, ашагшадай социалис мүрысөөнэй дүрим баталагд[...]

Бии байгаа техникэ, ма[...]нуудые ашагтайгаар хэрэ[...] ажалые зүбөөр эмхидхэхэ асу[...]да ехэ анхарал хандуул[...] Модо шэрэдэг автомашина[...] олонхинь 2—3 халаанда а[...]дадаг болоо. Автомашина, [...]торнуудай техническэ хар[...] һайнаар эмхидхэгдэнхэй, [...] ажалай эмхидхэл һайжаруу[...] леспромхоз жэгдэ һайнаар [...]дэг болоо.

Социалис Ажалай Герой, [...]эй Верховно Соведэй [...] Алексей Павлович Кудр[...] даадаг бригада модошодой [...]сөөндэ һайн жэшээ харуул[...]һаар. Бригадын гэшүүд [...] эхинһээ хойшо даабариһаа га[...] 6000 кубометр модо бэлдэ[...]

Мүн И. Н. Матвеевэй, [...] Ноженковэй, В. Ф. Левч[...] даадаг бага комплесно бри[...]нууд даабариһаа гадуур [...] мянган кубометр модо бэлд[...]таллуулаа. Модо шэрэдэг авт[...]шинануудай жолоошод Се[...]нов, Балакерев, Эрдынеев, [...]местных, Шевцов даабари[...]лаан бүхэндэ 120—130 пр[...] хүргэнэ.

Леспромхозой коллектив [...]риин түсэбөөр ажаллажа [...]

Н. ТЮРН[...]

НАРАЙ ТУГАЛНУУДЫЕ ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛХА

(Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозой тугалшан Анна КАРБАИНОВАГАЙ хөөрөөнһөө)

— Бүри хабар, зуһаландаа гарахаһаамнай урид гүүртымнай малшадай хамтын суглаан зарлагдажа, тэндэ мяханда тушаагдаха үхэрнүүдээ, мүн үбэлэй сагта абтаһан тугалнуудаа зунай бэлшээриин үедэ һайнаар харууһалжа, шэгнүүрыень ехээр нэмээжэ, гүрэндөө үнэгүй, тарган мяха элбэгээр тушааха тухай хэлсээ бэлэйбди. Энэ асуудал жэл бүхэндэ хэлсэгдэдэг аад, үнэн дээрээ бэелүүлэгдэнэгүй, хооһоор үлэгшэ һэн. Ушарынь хадаа манай совхоз хүршэ ажахынуудта орходоо бэлшээреэр бага юм. Тиимэһээнь бидэ бии байгаа бэлшээриеэ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхын тула мүнөөнэй түрүү арга нэбтэрүүлхээр хараалаа бэлэйбди.

Хабарай хагсуу харалгаһан, һалхитай хүйтэн үдэрнүүдэй үнгэрэмсөөр зуһаландаа зөөгөөд, ойро тойронхи 180 гектар шахуу бэлшээриеэ хүреэлжэ, 12 загуун болгон хубаарилаа һэмди. Абаһаар энэ бэлшээридээ һубаг ханаабуудые татажа, һайса уһалаабди. Тиигээд һүүлээрнь арбаад хоногой үнгэрхэдэ зооветеринарна мэргэжэлтэдэй зохёоһон тусхай графигай ёһоор тугалнуудаа үнөөхэ һайжаруулагдаһан бэлшээридээ оруулдаг һэмди. Түрүүшээр минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаагүй дээрэһээ бэлшээриимнай нотоон шэнгээр ургажа, һанаһанда хүрэмөөр бэшэ байһан. Зүгөөр энэ бэлшээримнай алишье талаараа урдынхиһаа һураггүй һайн байгаа. Юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр урдандаа энэ бэлшээридэмнай һаамхай үнеэд, һүрэг хонид, адуун дураараа соогоо бэлшэжэ, тугалнуудаймнай эдихэ ногоо дууһыень һалгагшэ бэлэй. Энээнһээ болоожо зунай үедэ тугалнууднай шэгнүүрээ тиимэ ехээр нэмээгшэгүй һэн.

Манай гүүртэдэ дүрбэн тугалшад хүдэлмэрилдэг. Бүхыдөө 280 тугалтайбди. Анхан тушаажа абахадамнай, тугалнуудаймнай тус бүриин шэгнүүр 50-һаа 100 килограмм хүрэтэр байһан. Теэд зуһаландаа зөөжэ гараһаар даажа абаһан малаа ехэ, багаарнь, хүшэ тамираарнь дүрбэн бүлэг болгон илгаа һэмди. Тиигээд нэмэлтэ тэжээлыень тусгаар хубаарилжа, бүлэг бүхэнэйнь үдэрэй рацион тааруулан зохёогдожо үгтэдэг болоо. Мүнөө үедэ тугал бүридэ үдэртэ 1 килограмм талха тариачай зүйл машиндагдаһан һүнтэй холижо, эһээтээд эдюулнэбди. Үнэнээ хоёр удаа — үглөөгүүр бэлшээридэ гарахаһаань урид, үдэшэ бэлшээриһээ бусахаданьүгтэнэ. Энэ нэмэлтэ тэжээлыемнай Николай Иванович Кучумов бэлдэдэг юм.

Бэлшээри тухай тогтон хэлэхэ болоо һаа, иимэ. Загуун болгогдон хүреэлэгдэһэн бэлшээридээ абаһаар хүшөөр муу тугал[...] адуулнабди. Тиигээд лэ һү[...] бүлэг бүлэгөөрнь һубарюу[...]нагдана. Зунай бэлшээри[...]һаар хахад һара үнгэр[...] сасуу, тугалнуудаа шэ[...]мнай, тус бүриинь шэгнүү[...] хэдээ дунда зэргээр 700-[...]граммаар нэмэһэн байга[...] яһала һайн дүн ааб даа. Б[...]ридэ ябаһан тугалнууднай[...]тай сагтаа уһалдаг, загуун [...]дэнь һубаг ханааб татаг[...] ходо уһан урдажа байдаг.

Үшөө юу хэлэлтэйб? [...] тугалнуудые адуулха гээш[...] мэшье хялбар хэрэг бэшэ аа[...] Бэлшээридэ ябаһан тугал[...] гэбэл үбшэлхэеэ һанадаг. [...]һээ һэргылхын тула үдэр б[...] малаа анхаралтайгаар [...] байдагбди. Түргэн туһа[...] ветеринарна аптечкэшье г[...]дэмнай бии.

АМЖАЛТААРАА УРМАШАНАБД[И]

Хухы шубуунай дуугаа хуряаха саг дүтэлжэ, тала дайдын ногоон хүсэд эдеэшээд, адууһа малай одоол һайса хүшэлхэ, таргалха хаһа түлэг оробо.

Шүүдэртэй ногооной үнэрөөр анхилһан тала нугаар үхэрнүүдээ туужа, ажалайнгаа үдэр угтахадаа Хасуурта голойнгоо тунгалаг агаарта жэргэһэн шубуудай дуу шагнан, ажабайдалай сохисо бүхэниие сэдьхэлдээ шэнгээһэн мэтэ бодожо ябахаш. Зуһалангаймнай хойхонуур зурыгша харгыгаар эртэлһэн ашаанай машинанууд таһалгаряагүйгөөр һүндэлнэ. Эгээл түрүүлжэ аймагаймнай совхозуудай «бензовозууд» Загарай тээшэ гүйлгэлдэхэ юм. Эдэмнай хүхөөр ухибүүтэй һамгад шэнги баһал мэгдүүтэй зон ааб даа. Жэл ерэхэ тума олошоржо байһан оньһон техникын эдихэ хоолыень эдэ зон зөөнэ бшуу.

Таниха жолоошон хүбүүн гэнтэ зүг татажа, шоглохо һанаатай:

— Цырендоржо аа, харыш тэрэ сами сагаан хашарагшни тажааршоо бэшэ аал? — гэжэ холоһоо ооглохо юм.

— Ши тэрэ өөрынгөө тэжэгэр харангуудай умда бү таһалдуулаарайш,— гээд харюусадагби.

Урда хярын дээрэһээ наранай хурса элшэнүүдэй хүнэй нюур халааха эхилхэ бага үхэрнүүдэ шүбэ сабдаха дүтэлһэн янзатай ябуулаха зайгүй. Бухы 91 үхэр булта нэгэ доро садашаха бэшэ, өөһэд өөһэдын хото гэшүүтэй амитад гэшэ ааб даа. Бүри һайн халуу шатаар бэлшээридэнь тогтоохо байгаад, һоһо батаганаһаа хэдэгээрээхэжэ гүйлдэхэ болоходонь лэ, Хасууртынгаа шугы руу оруулжа, өөрөөшье гэртээ ошожо умдаа харяалтай болодог гээшэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ бэлшээриһээ бусахал бүхэндөө харгын хойтохи намаглиг газар тээшэ эжэлүүдгүй хараад абадаг болонхойб. Ушарынь юуб гэхэдэ, хэдэн хоногой урдахана дүрбэн шэнэ трактортай залуу хүбүүд тэндэ байрлаад, үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор хүдэлжэ, тэрэ намаг дууһыень хахалаад, диск шэрэжэ байнхай. Һаяхан аймагай хүдөө ажахын управлениин агроном Батор Цыдыповтэй тэдэнэй хажууда уулзаад, иигэжэ асуубаб:

— Бэлшээриемнай юундэ хахалба гээшэбта?

— Юу хэлээ гээшэбта, энэ намагай орондо шэмэтэй һайн ногоон таригдажа, эндэтнай малай һайжаруулагдаһан бэлшээри болохо юм,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Энэ табин гектар газарта һайн ногоотой бэлшээри бии болгохо гээшэнь ехэл зүб. Тиимэл ушарһаа эдэ зоной ажал намайе һонирхуулдаг болоо. Иигэжэ оньһоной хүсөөр бэлшээриимнай һайжаруулагдажа байхада, малшанай сэдьхэл баясангүй одоо яахаб. Газар дайдадаа эзэн ёһоор, хандаха саг ерээ, анханайхидал тэнгэри юу үршөөнэб, тэрэниие хүлеэгээд һууха үе һалаа. Тиихэдээ Хасууртадамнай бүришье олон үхэр мал бэлшээгдэдэг болохо бшуу.

Үдын халуун тээ бууража дүтэлхэдэнь мориндоо мордожо, малаа шугы бургааһанһаа гаргажа бэлшээхэ саг ерэбэ. Эдэниие дураарнь удаан тиирүүлжэ болохогүй. Эдэ малнай ерэхэ намар гүрэндэ тушаагдаха һэн туладань, һайса садхаажа, таргалуулжа абахые оролдохо шухала. Тиимэһээ Бальжитмаа нүхэртэеэ хоюулан шадалаараа оролдонол гээшэбди. Хүхэ ногоон шэмэтэйл даа. Эндэ малаа бэлшээһээр һара тухай болоод шэгнэхэдэмнай, хашараг бүхэниинь шэгнүүрээ сүүдхын 1240 граммаар нэмээһэн байгаа.

Энээгээрээ улам урмашажа, хашарагуудаа үшөөл һайнаар бэлшээхые оролдогдоно.

Тээсгэн зунай эхеэр «Буряад үнэн» газетын хуудаһанда Ноёхон нютагай малшадай уряа үүсхэлтэй танилсахадаа, өөрынгөө ажал тухайда бодомжолооб. Манайшье нютагаархид түрүү тэдэ малшадһаа гээгдэхэгүй аргатай. Минии хаража байһан эдэ хаша[...] түс тустаа бэлшээриин үед[...] хоногой туршада шэгнүүр[...] килограмм нэмээхэл ёһотой[...]рэндэ тушаагдаха үедөө [...]хэн 300 килограммһаа лаб[...]гүүр татаха байха гээд һа[...] Энэнэйл түлөө ехэ оролдо[...]гагдажа байна.

Үдэшын һэрюун һэб[...] буужа, сэлгеэн зохид бо[...] малшье Хасуууртынгаа голдо[...]шье аяшархан бэлшэхэ юм[...] оройшог газаа бүрэнхы боло[...] малаа байра тээшэнь шэг[...]дэгбди.

Хүхэ ногооной хагдарт[...] малаа үшөөл һайнаар ад[...] арьбан гадарыень улам [...]руулха, мяхажуулхын түлөө[...]сэнэбди.

Ц-Д. ЗУНДУ[...]
Хэжэнгын айма[...]
«Октябриин 50 жэ[...]
совхозой мал[...]

Үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй

Ноёхоной үргэн ехэ тариалан, нуга сабшалан, бэлшээри хүдөө ажахын алишье һалбариие жэгдээр хүгжөөхэ хэрэгтэ таарамжатай юм. Тиимэһээ Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагшад зунай бэлшээриин хаһада 100 үдэр соо үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 100-һаа дээшэ килограммаар нэмээхэ гэһэн үндэр уялга абажа, республикын бүхы малшадта хандаһан байна. Малшадай оролдосотойгоор хүдэлһэнэйнь үрэ дүн бодото дээрээ гаража ерээ бшуу. Ажахы гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые 76 центнерээр үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

Абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ бүхы арга боломжо эндэхидтэ бии. Үхэр малаа үдэр, һүнигүй адуулхаһаа гадна Ноёхоной малшад бэлшээриингээ газарые зүбөөр хэрэглэнэ. Зуһалангуудта малайнгаа байра байдалые һэльбэн заһажа, үхэр мал уһалдаг газар түхеэрэнхэй, мүн тэндэ дабһата тэжээл элбэгээр асарагданхай. Малынь мүнөө үедэ түлэг дундаа таргалжа байна.

Малые бэлшээн таргалуулдаг гүүртэдэ И. А. Кулаков өөрынгөө нүхэр Матрёна Кашинатай Модоной заха гэжэ газарта хүдэлжэ байдаг. Хаража байһан үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдээ 750—800 граммаар нэмээнэ. Энэ гүүртын мал жэлэй һүүл багта гүрэндэ тушаагдаха юм.

— Тэрэ үе болотор буруунуудайнгаа шэгнүүрые хэлсэгдэһэн хэмжээндэ хүргэхэбди гэжэ гүүртые даагша нүхэр Кулаков хөөрэнэ.

— Ажалдаа оролдосотой, хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг хүн юм, — гэжэ отделениие эрхилэгшэ нүхэр Табутаров хөөрэнэ. — Эдэнэрнай республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй уряа доро гараа табиһан байха, — гээд тэрэ нэмэнэ.

Буруунуудай гүүртын мал адуулагша Алексей Юстуровтай ажал дээрэнь золгоо һэм. Малынь тобир тарганууд, зунай шэмэтэй ногоондо аятайгаар таран бэлшээжэ ябана. Энэ нүхэр даажа абаһан буруунуудаа үглөөнэй харанхыһаа үдэшын бүрэн харанхы болотор адуулжа, мал бүхэнэй шадал тэнхээе анхаралтайгаар адаглажа байдаг заншалтай. Алексей Юстуров 200 буруугаа бэлшээриһээ буулгаха үе болотор толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые 300 килограмм болгохо уялгатай юм. Харин гүрэндэ тушааха үедэ буруу, хашараг бүхэнэй шэгнүүрые 350 килограммда хүргэхөөр хараална.

Мүн мал бэлшээн таргалуулха бусад гүүртэнүүдэй ажал хүдэлмэри урагшатай ябана. Зунай зуун үдэртэ 100 килограммһаа дээшэ нэмээхэбди гэжэ уялга абаһан үнинэй мал адуулагшад Даба Будаев, Гармацу Дондопова, Бальжинима Жимбиева гэгшэд оролдосо ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Зунай үедэ мал бэлшээн таргалуулха социалис мүрысөөндэ ажахын 15 үхэршэд болон тугалшад оролсоно юм. Ажахын бүхы гүүртэдэ энэ хэлэһэн аргатай һайн гэжэ хэлэхын аргагүй. Зарим үхэршэд даажа абаһан малайнгаа шэгнүүрые оройдоол 400 граммаар нэмээнэ. Эдэ зоной ажалдаа хайша хэрэгээр хандаһанһаа болоно ха юм. Үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 граммаар нэмээһэн малшад үсөөн. Гүрэндэ һайн шанартай мяха тушааха түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын тулада колхозой малшад зунай үдэр бүхэндэ оролдосо ехэтэйгээр ажаллаха ёһотой. Тиигэбэл, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэнь дамжаггүй.

В. САМБУЕВ.

ГОРЬКИЙ. ЭНДЭХИ ЭРДЭМ ШЭНЖЭЛЭЛГЫН РАДИОФИЗИЧЕСКЭ ИНСТИТУДАЙ ЭРДЭМТЭД ҮЙЛЭДБЭРИДЭ ШЭНЭ АРГА НЭБТЭРҮҮЛХЫН ТУЛАДА ЕХЭ ХҮДЭЛМЭРИ ЯБУУЛНА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: НАУЧНА ШЭНЖЭЛЭЛГЫН РАДИОФИЗИЧЕСКЭ ИНСТИТУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД (ЗҮҮН ГАРҺАА) Л. ЖЕСТЯННИКОВ, В. КРОТОВ, В. ЗВЕРЕВ ГЭГШЭД ЛАБОРАТОРИДО АЖАЛЛАНА.

●

ПЕРМЬ. Я. М. СВЕРДЛОВОЙ НЭРЭМЖЭТЭ МОТООР БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОДОЙ ХАБСАРАЛГЫН ЦЕХЭЙ КОЛЛЕКТИВ «ТУ-134» ГЭДЭГ САМОЛЕДТО МОТООРНУУДЫЕ БҮТЭЭН ГАРГАДАГ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ ЗАВОДОЙ СЛЕСАРЬНУУД: КОММУНИС АЖАЛАЙ УДАРНИК В. ЖУРАВЛЕВ (ЗҮҮН ТАЛАДАНЬ) В. СЕРБИН ГЭГШЭД САМОЛЕДОЙ ДВИГАТЕЛЬНҮҮДЫЕ ХАБСАРГАНА.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭРДЭМ МЭДЭСЭ—ГОЛ ШУХАЛА ЭРИЛТЭ БОЛОНО

СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министрэй нэгэдэхи орлогшо

Н. Ф. КРАСНОВТОЙ хөөрэлдөөн

Манай ороной хэдэн олон миллион эдир залуу хүбүүд, басагад августын 2-то дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта сугларха байна. Тэдээр, һаяхан һургуули дүүргэһэн залуу хүдэлмэришэд ба алба хаагшад, колхознигууд, Совет Армиин сэрэгшэд, ородгын шалгалтануудые бариха байна.

Шэнэ һурагшадые абаха бэлэдхэл ямараар хэгдэнэб? Имэ асуудалтайгаар ТАСС-ай корреспондент И. Козловский СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министрэй нэгэдэхи орлогшо Н. Ф. Красновто хандаа.

— Мүнөө жэлдэ ороной дээдэ һургуулинууд нэгэдэхи курснуудта 900 мянга гаран хүниие абаха,— гэжэ Н. Ф. Краснов хэлээ.—Шэнэ һурагшадые абалгада ороной университедүүд, институдууд һайнаар бэлдэһэй. Дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэд олониитын түлөөлэгшэдтэй хамта оролтын шалгалтануудай болохын бүри урда тээ дээдэ һургуулинуудта орохые хүсэгшэдэй мэргэжэл зүбөөр шэлэхэ талаар хэдэн хэмжээнүүдые абаһан, предприятинуудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай залуушуулай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулһан байха юм. Ямар нэгэн мэргэжэлые гү, али бүхыдэнь дээдэ һургуулиие орогшодой хэр зүбөөр шэлэһэндэ дээдэ һургуулинуудай абалгын комиссинууд мүнөө жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ анхарал хандуулаа.

Университедүүд ба дээдэ һургуулинуудта абалгые нарижуулан һайжаруулгын шухала хубинь гэхэдэ, олон һуралсалай газарта бэлдэлгын отделенинүүд нээгдэжэ, тэдэндэ хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй залуушуул, Совет Армиһаа табигдаһан сэрэгшэд һурана. Мүнөө жэлдэ ороной 491 дээдэ һургуулида иимэ отделенинүүд хүдэлжэ, тэдэниие 60 мянга гаран залуу хүдэлмэришэд ба колхознигууд дүүргэжэ гараа, тэдэнэй нилээд олониинь студентнүүд болоод байна.

Наука ба техникын шэнэ, саашадаа түргэн хүгжэхөөр шэглэлнүүдээр кадрнуудые бүри олоор бэлдэхэ зорилго дээдэ һургуулинуудай үмэнэ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр табигданхай гэжэ мэдээжэ. Ороной олон дээдэ һургуулида нээгдэхээ байһан хүтэлбэрилэн жолоодолгын автомат оньһо түхеэрэлгэнүүдэй факультедүүдтэ мүнөө намар түрүүшын студентнүүд абтаха байна. Ниислэлдэ—Бауманай нэрэмжэтэ МВТУ-гай радиотехникын, электротехникын ба автоматикын, энергетическэ, инженерно-энергетическэ, инженерно-барилгын институдуудай дэргэдэ табан иимэ факультет байгуулагдаха юм.

13 университет ба институдай дэргэдэ мүнөө жэлэй сентябрьда тусхай факультедүүд нээгдэжэ, тэдэндэ 1971—1975 онуудай турша соо хамһабариин математикын (электронно тоололгын машинануудые математикын талаар хангалгын ба тоололгын математикын онол аргануудай) мэргэжэл ехэтэй кадрнууд бэлдэгдэхэ байна.

Шэнээр, мэнэ һаяхан байгуулагдаһан, дээдэ һургуулинууд: Оренбургын ба Ставрополиин политехническэ, Тюмениин инженерно-барилгын, Тернополиин финансово-экономическэ институдууд, Куйбышевай културын институт, Москвагай гражданска авиациин инженернүүдэй институт, Таджигай махабадын соёлой институт 1971 ондо түрүүшын студентнүүдые абаха.

Баһа нэгэ һонин гэхэдэ, машина бүтээлгын, барилгын, электроэнергетикын талаар профессионально-техническэ училищинуудай һургагшанарые бэлдэлгэ ороной хэдэ хэдэн дээдэ һургуулида ерэхэ һуралсалай жэлдэ анха түрүүн эхилхэнь.

Шэнэ һуралсалай жэлэй эхилхын урда тээ совет дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табигдажа байһан шухалын шухала зорилго хадаа дээдэ һургуулинуудта эгээн лэ эрхим залуушуулые наринаар, эмхитэй һайнаар шэлэн абаха ябадал болоно. Тиихэдэ эрдэм, имагтал эрдэм мэдэсэ гол эрилтэ болгон табигдаха зэргэтэй!

(ТАСС).

УРАН ГАРТА

Дондок Гомбоевич Баясхаланов 30 гаран жэлдэ хүдэлдэг. Тэрэ модошо дархан мэргэжэлтэй. Мүнөө тэрэ Галуута-Нуурай станциин мастерскойдо ажаллаха зуураа, станок, түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ арга зам бэдэрнэ. Өөрынтөө станогые, мүн сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө түхеэрэлгые ходо хинан шалгадаг юм.

Тэрэ урлан нарижуулгын олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Түмэр зам харууһалагшадай хэрэглэдэг хүрэзын эшэ болон мооор хэгдэһэн ондоо зэмсэгүүд гараар хэгдэдэг байгаа. Дондок Гомбоевич тиимэ хэрэгсэлнүүдые оңдоон машинын хүсөөр хэжэ болохогүй юм аа гү гэжэ ходо бододог һэн. Теэд...

— Фрезернэ станок тааруулжа болохо бэшэ гү,—гэжэ тэрэ нэгэтэ һанажа ябаһанаа хэлэбэ.

— Фрезернэ станок гү? Хайшан гээд,—гэжэ нүхэдынь гайхан асуугаа һэн.

Үнэхөөрөө түрүүн энэ асуудалда сэхэ харюусахаар бэшэ һэн. Станогой детальнуудаар модо харуулдажа болохогүй байгаа. Урлан нарижуулагша станогые һайнаар шудалһан байжа, нэгэ станогой детальнуудые задалжа хараад, конструкцидань зарим тэды хубилалта хэжэ гэжэ шиидээ һэн. Хэдэн деталь, зүйлнүүдые өөрөө зохёогоод туршажа үзэһэн байна. Тэдээгээр модо тошылдон харуулдажа болохо гэжэ ойлгоһонойнгоо һүүлээр эдэ деталь, зүйлнүүдые нарижуулжа, станогуудтаа дахин хабсарган табяа.

Мүнөө эдэ станогуудта эшэ, мүн ондоо модон зүйлнүүд түргэн саг соо һайн шанартайгаар тошылдон харуулдагдана. Хүдэлмэришэдэй ажал нилээд хүнгэн болгогдоо, бүтээсэнь ехээр дээшэлээ. Энэ дурадхалаа үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй һүүлээр, тэрэ ондоо бодолдо нэгэнтэ бэшэ абтаба. Үрэмдэлгын станогые зарим тэды хубилгажа, бүтээсыень дээшэлүүлжэ болохо бэшэ гү гэжэ һанаашалаа.

Үрэмдэлгын станогто хэдэн хубилалта хэжэ, хэдэн ажал бүтээжэ болохо гэжэ шиидээ. Зарим түхеэрэлгэ зохёон хабсаргажа, олон ажал тэрээгээр бүтээдэг болоо. Мүнөө эндэ ганса үрэмдэлгэ хэгдэнэ бэшэ, харин ондоо ажал хэгдэнэ.

Нүхэр Баясхалановай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн дурадхалнуудынь ехэ аша туһатай байба. Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин Галуута-Нуурай станциин хүдэлмэришэдэй түрүүшүүлэй нэгэн Дондок Гомбоевич даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэхэтээ хамта хүшэр ажал оньһожоруулха дурадхалнуудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлнэ гээшэ.

— Минии энэ ажалда станциин инженер, технигүүд ехэ туһа хүргэнэ,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ. Али нэгэ һанал бодолоо гү, али дурадхал хэлэхэдэ, ходо анхаралтайгаар шагнажа, зүбшэл заабари үгэдэг.

Үнэхөөрөө станциин инженер, технигүүд урлан нарижуулагша Баясхалановай нарижуулһан станогуудые хүдэлгэжэ үзэһэн, һайн сэгнэлтэ үгэһэн юм. Нарижуулагдаһан станогууд үйлэдбэридэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэжэ байна. Мүнөө Дондок Гомбоевич инженер, технигүүдэй туһаламжаар дурадхалнуудайнгаа техническэ талыень бэшэжэ үгөө.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

УКРАИНА. Львовой автомобильна заводто «Украина-71» гэдэг шэнэ автобус бүтээгдэнэ. Тэрэ 36 хүнэй һуудалтай, туристнуудай холын аяншалгада ябахаар түхеэрэгдэһэн машина юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Украина-71» гэдэг шэнэ автобус.

ТАСС-ай фотохронико.

„ЭНДЭХИ ТОЛОН ААЛИ НОМГОН ДАА“

ТЕАТР

Хабаровскын театрай табиһан зүжэг тухай

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай нилээд олон зохёолнууд бэшэгдээ, кинофильмнүүдшье табигдаа һааб даа. Совет арадай баатаршалга харуулһан бүтээлнүүд бүри олоор бэшэгдэхэнь лабтай. Эхэ орондоо эгээршэгүй дуратай байһые хаһуулха гээшэ нангин хэрэг шуу.

Тиимэһээ Борис Васильевай «А зори здесь тихие» гэжэ туужа уншагшадые баясуулһан байха. 1969 ондо «Юность» журналай нэгэ номерто хэблэгдээ һэн. Дайнай газарта дүтэхэнэ, задартараа бомбодуулһан түмэр харгын хажууда басагад сэрэгэй алба хэнэ. Эдэ басагад һайн дураадаа зенитно-пулемётно отрядта оролсоод, дайсадые хюдалсана. Сүлөөтэй сагтаа ерээдүй тухайдаа сэдьхэл уярмаар хөөрэлдэхэ юм. Тиигэжэ тэдэнэр 1942 оной хабарые угтаба. Табан басагадынь старшина Васковтой хамта фашис тагнуулшадые намнаад, ой руу ошоно. Хайратайнь гэхэдэ, тэдэ басагад гэдэргээ бусажа ерээгүй, баатарай үхэлөөр унатараа арбан зургаан фашис тагнуулшадтай тулалдана бшуу. Ори гансаараа амиды үлэһэн старшина тэдэ басагадаа хамгаалжа шадаагүйдөө бэеэ зэмэлнэ. Теэд яахаб? Дайн гээшэ дайн хаям даа.

Тус туужын удхаар Хабаровскын ород драмын театр зүжэг найруулан табижа, манай улаан-үдынхидые нилээд баясуулба. Шухалань гэхэдэ, басагадай баатаршалга урма зориг бадаруулна.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо гушаад жэл үнгэрөө. Тиигэбэшье дайнай сууряан олонхидой сэдьхэлдэ зэдэлһээр ха юм. Тиимэһээ театр тэрэ холын байдалые тон зүбөөр, сэдьхэл хүдэлгэмөөр харуулхые оролдоо. Энэ зүжэг хараһан хүнүүд дайнай баатарнуудые дурдан һанажа, Европын арадуудые фашизмын ухэлһөө абарһан үбгэ эсэгэнэртээ, аха эгэшэнэртээ юрөөл магтаал домоглоно.

Үзэгдэл, үйлэ бүхэниинь доторой гүйсэтэй, маяг хэлбэринь яһала гэмгүй.

Түрүүшын үзэгдэлһөө нилээд һэримжэтэй һуугдана. Сэрэгэйхеэр хубсалһан бүлэг басагадай сценэ дээрэ таража ерэхэдэ баясаха, омогорхохошье ушар гарана.

Ой руу годирһон харгыгаар болгоомжотой алхална. Эндэ гоё һайхан үзэгдэл байхагүй. Ой соохи тон юрын байдал. Намарга бутуули соогуур ябахань бэрхэтэй ааб даа. Хажуу тээшээ шүүд халта гэшхэжэ болохогүй. Ойн шубуудай дуулалдаха, уһанай салгидаха дуулдана. Одоо айхаар даа! Бүри саананъ фашистнарай түмэр малгай, автомадууд ялагашаха юм. Нэгэ, хоёр секунда үнгэрхэ!.. Алуурша нохосууд хэзээдэшье бодохогүйгөөр газар тэбэрижэ унаха. Совет басагад ула мүрыень дахан мүшхэнэ, хёрхо мэргэнээр шагаана ха юм. Тус зүжэгые РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Э. А. Вайнштейн бэелүүлһэн, онсо өөрын онол аргануудые ехэ шадамараар хэрэглэһэн байна.

Залуу басагад уйдхар гашуудалда даргаданагүй, хододоо омог хүхюутэйнүүд. Түрэл нютагһаа холо, хүбшэ тайгын шэдхэ шэрэнги соо баригдаһан модон банида орожошье байхадаа хүхилдэхэ, баясаха гээшэнь.

Старшина Васков түрүүшээр дураа гутахаа һанана. Үргэлхүү долонгир, «улаан хэлэтые» урдаа оруулдаггүй доржогонуур зантай Женя Комельковатай (артистка М. Казакова) старшина хэмһээ гадуур хөөрэлдэхөө жэхынэ. Энеэбхилэд гэһэн зулты гос харасань одоо галтай, хүнэй зүрхэ сэдьхэл ходоро харбажа байһан шэнги.

Галя Четвертак (артистка С. Матыцина) элдэб эсын хөөрөө дэлгэхэдээ бэрхэ гээшэнь. Хүүгэдэй гэртэ үдэһэн аад, «эжымни эмшэлэгшээр хүдэлдэг байһан юм» гэжэ шал худалаар дуугаржархина.

Соня Гурвич (артистка Л. Костинникова) хараха янзада аали номгон зантай, гуниг уйдхарта эзэлэгдэһэн хэбэртэй. Шүлэгүүдые уран гоёор, сортоотойхоноор уншахадаа бэрхэ гээшэнь.

Рита Осянина (артистка Л. Брыткова) бултанһаа эгэшэ, хани нүхэрөө дайнда гээһэн намтартай. Дуугайшаг шэрүүн зантай.

Лиза Бричкина (артистка В. Березнякова) одоошье ойн харуулшанай басаган. Габшагай шуран, шандааһатайхан лэ байха. Найдамаар даа.

Табан ондоо түхэлэй басагад. Тиигэбэшье булталаа нэгэ һанал эрмэлзэлгэтэй. Эхэ ороноо дайсадһаа хамгаалхые эрмэлзэнэ. Энэнь тэдэниие бүри хүсэтэй, хатуу зоригтой болгоно бшуу.

Тиигэжэ байтарнь дайсадай самолёдууд дээгүүрнь ниидэжэ, прожекторэй галһаа тэрьедэхээ һанана. Дайсад тэрьедэжэ шаданагүй. Уданшьегүй зениткэнүүд таршаганажа, дайсадай самолёдууд шарбан унаха юм. Наранай орохын урдахана аали номгон байдал дахинаа тогтожо, старшина үнөөхил дуугаа татажа ороно. Басагадшье абяагүйхэн һуунагүй, уянгата дуунай аялгада эзэлэгдэн, мүн баһа хангюурдалсана.

Үдэшын наранай толон жэгтэй гоёор туяаржа, энэ дэлхэй дээрэ дайнай боложо байһые саг зуура мартуулха юм. Дуунай аялга, дайн байлдаан, шубуудай жэрьеэн. Юрэдөө гурбан ондоо удхатай бшуу. Нилээд бэрхэтэй байдалда ороһон басагад уйдхар гашуудалаа тараажа, уянгата дуунуудые хангюурдажа болоо. Сэхыень хэлэхэдэ, манай совет залуушуул хэзээдэшье уйдажа ябадаггүй, ямаршье бэрхэшээлһээ сухаридаггүй, тиимэ һайхан заншалтай һэмнай.

Старшина Васков (РСФСР-эй габьяата артист М. Митин) унтанагүй, басагадай аргааханаар дуулахые аяшархан шагнажа, дэлхэйн дайнай гол түлэб удхые үндэһөөрнь тайлбарилан ойлгохо һанаатай сэдьхэнэ. Хараһаар байтар үхэл, шуһа адхаралга. Эхэ оронойнгоо түлөө, совет арадайнгаа саашадаа ажана һайхан ажаһуухын түлөө ами бэеэ хайрлангүй тэмсэжэ байһандаа старшина омогорхохын ехээр омогорхоно. Тиихэдэ эдэ басагадшье айха һүрдэхые мэдэнэгүй бшуу.

Тиигээд хабарай үшөө нэгэ һүни ходороо гэлэй. Муунь гэхэдэ, үглөөнэй аалин намдуу байдалые немецүүд бүришье түгшүүрилтэй болгоно. Энэ үедэ старшина Васков огтошье мэгдэнэгүй, харин ударидажа ябаһан басагадаа ээлжээтэ тулалдаанда орохыень бэлдэнэ.

Нэгэ, хоёр, гурба! Хүлэйнгөө орёолто орёоходоошье бэрхэнүүд.

Эндэ режиссер гэрэл туяа тон шадамараар хэрэглүүлжэ, зүжэгэй удхые бүри гүнзэгы болгоно. Урагшагүй муухай байдал басагадай уянгата сагаан сэдьхэлые халхалжа шаданагүй. Һайн муу хоёрой гү, али сагаан хара хоёрой үсэд шанга тулалдаан урагшагүй байгаашье һаа, харин хожомынь һайн һайханиинь илажа гараха, заабол диилэхэ гэжэ этигэнэбди.

Алуурша дайсад тиимэ бэлэхэнээр диилдээгүй. Эндэ коммунис үзэл бодол, эгээршэгүй зориг эрмэлзэл, баатар совет сэрэгшэдэй дайшалхы бэлиг шадабари илажа гараа ха юм. Табан басагад үхэхынгөө урдахана ород арадай табан дуунуудые һүүлшынхеэ дуулажа, эрхэ сүлөөгэй түлөө бодоһон арад зониие ямаршье арьяатан дайсан диилэдэггүй гэжэ ойлгуулна. Фашис булимтарагшадай амаргал хүзүүе булга мушхаһан арад байгаа. Тэрэ арад манай агууехэ совет арад гээшэ.

«Хүхы шубуун, гунигтайгаар бү донгодо!» гэжэ дуунай аялга шагнахада, айхабтар гунигтайшье һаа, арад зоной хуби заяан хэдыхэн хүнэй үхэлөөр хэзээдэшье дүүрэдэггүй гэжэ ойлгонобди. Үнэхөөрөөшье удхатай, гэгээн һаруул тээшэ уряалһан дуун.

Хани нүхэдөө гээһэн Васков ори гансаараа дайсадые угтана. Иигэжэ юрын совет сэрэгшэ дайнай айхабтар хүшэр хүндэ байһые харуулна.

Басагад наһа бараашье һаа, тэдэнтэй ходо уулзажа, хөөрэлдэжэ байһан шэнги һанагдана. Уран зохёолой нүлөөлхы хүсэн иимэл байха ёһотой бшуу. Табан басагадай тэрэлтэ һайхан образ хэзээдэшье мартагдахагүй, тиимэһээ хододоо амиды мэндэ, согтой хүхюун зандаа һанагдахал. Гэхэтэй хамта басагадай бүри залуу наһые гэхэ гү, али дайнай урда тээхи үе наһые режиссер харуулхые оролдоо. Энэнь ехэ һайн гээшэ. Тиимэһээл бидэ тэдээндэ дурланабди.

Лиза Бричкина Соня Гурвич хоёрой наһа барахые харахадаа ээлүүдгүй залд гэнэбди. Старшина Васков түрүүшээр басагадтаа сэрэгэй ёһоор хандана. Тиимэшье байгаа юм бэзэ. Харин шахардуу байдалда ороходоо эгээл дүтын хани нүхэр, ахань мэтэ хандана. Энэ шахардуу үедэ совет сэрэгшэдэй һайн талань элирнэ. Хани нүхэсэл, харилсаан— энээнһээ һайхан юумэн байдаг аал! Үгыл хаш даа.

Табан басагадаа гээгээшье һаа, Васков илажа гарана. Арбан зурган фашистнар зургаан хүниие илаха аргагүй байгаа. Хариин дайда уруу харсага мэтэ хёлойн шургажа ороһон хархис дайсадай урагшагүй хойшолон иимэл ха юм.

Тус зүжэг хараһан хүнүүд һанаа амархан ябахагүй, ажабайдал, хуби заяан, дайн байлдаан тухай бүтүүхэнээр сэдьхэхэл байха. Хододоо һэримжэтэй ябахые театр энэ зүжэгөөрөө үшөө дахин һануулна.

В. НИМБУЕВ,
Буряадай ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэ.

Хабаровскын ород драмын театрай табиһан «Порт-Артур» гэжэ зүжэгые манай улаан-үдынхид ехэ халуунаар һайшаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Стессель (РСФСР-эй габьяата артист Б. Ильясов) генерал Фок (артист Г. Мошков) хоёр. 2. Стессель гэгшын гэртэ хатар-нааданай болоһые харуулна.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

СОВЕТ-МОНГОЛ ХАНИ БАРИСААН

ШЭНЭ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСААН

Гурбан ехэ туйлалтаяа монгол арад гурбан эрдэни мэтээр аршаан хамгаалдаг юм. Эдэнь юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр бэеэ даанхай байдал. Бэеэ дааһан гүрэн байхын тулада монгол арад хариин элдэб дайсадтай: хитадай милитаристнүүдтэй, уласхоорондын хархис түрэнэй Японой булимтарагшадай тушэмэлнүүд—дотоодын дайсадтай, Японой булимтарагшадтай тэмсэжэ, монгол арад бэеэ даанхай байдалаа хамгаалһан юм. Хоёрдохи ехэ туйлалтань юуб гэхэдэ, 1921 оной Арадай революциин ашаар туйлагдаһан шэнэ байгуулалта мүн болоно. Гурбадахи ехэ туйлалтань юуб гэхэдэ, социалис оронуудтай, нэн түрүүн совет арадтай байгуулагдаһан эбдэрэшэгүй хани барисаан болоно.

Энэ гурбадахи туйлалта — аха дүүгэй хани барисаан тухай энэ статья соо хуряангыгаар хөөрэхэ хүсэлэн бии. Советскэ Союзай, Монголой арадуудай энэ хани барисаан хадаа адли тэгшэ эрхын, бэе бэеэ ойлголсолгын үндэһэн дээрэ шэрээгдэнхэй. Энэ хани барисаан марксистско-ленинскэ национальна политикын, социалис интернационализмын гурим ёһонуудта үндэһэлжэ, 50 жэлэй турша түүхын шалгалта гараа.

Бадаэнэр, совет хүнүүд, энэ хани барисаае гүн зүрхэнһөө хүндэлдэгбди. Юуб гэхэдэ, Монгол орон манай гүрэнтэй аха дүүгэй хани барисаа байгуулһан түрүүшын гүрэн байгаа. Совет, монгол арадууд социализм байгуулгын, коммунизмтай тэмсэлгын бэрхэшээлтэй жэлнүүдтэ бэе бэедээ аха дүүгэй туһаламжа үзүүлдэг байһан, мүнөөшье үзүүлэлсэһээр. Монголой гүрэнэй, МНРП-гэй дэлхэйн тайзан дээрэ ябуулдаг эб найрамдалай политикые совет арад ехэтэ һайшаадаг юм. Улас түрын байгуулалые марксистско-ленинскэ сургаалай ёһоор шэнжэлжэ, социализмын, национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөе бэхижүүлхэ хараатайгаар ябуулдаг политикыень совет хүнүүд бүри мүһэн дэмжэнэ, ехэтэ һайшаана.

Монгол арад түмэнэй хүсэл зоригые, монгол-совет хани барисаа бэхижүүлхын тула оролдодогыень бидэнэр һайса ойлгонобди. Энэ хани барисаанай ашаар шэнэ, хубисхалша Монгол орон бии болоо, иимэ харилсаан хадаа бэеэ даанхай байдалайнь, Монгол орондо амжалтатайгаар социализм байгуулха найдамтай түшэг тулгууринь болоһон байнал. Иимэ хани барисаанай аша туһатай, бата бэхи байһые бодото байдал гэршэлээ.

СССР МНР хоёрой аха дүүгэй хани барисаанай хүгжэһэнэй үндэһөөр уласхоорондын шэнэ ёһоной харилсаанууд бии болонхой. Энээнэйнь гол удха гэхэдэ, урдань гээгдэжэ ябаһан арад зондо хүгжэнги гүрэнэй зүгһөө һайн һайхан ёһоной туһаламжа үзүүлхэ, бэе бэедээ ашатай туһатай адли тэгшэ харилсаануудые хүгжөөхэ гэһэн юм. Иимэ гурим ёһонуудые Октябриин революциин бүри урда тээ В. И. Ленин зохёогоо һэн. Гээгдэнги арадуудай капиталис шата алад гаран, социализмда ороходоо түрүү орондо илаһан пролетариадта түшэглэн, тэрээнтэй хани барисаа байгуулха, тэрээнһээ алибаа туһаламжа абаха гэһэн ёһо гурим энэ номнол сооньбии юм. ...Монголшуудтай, персинүүдтэй, индийцүүдтэй, египтянуудтай дүтэлжэ, харилсаа байгуулхын тулада бүхы юумэ хэхэбди, тиигээгүй хадаа Европодо бата бэхеэр социализм илажа шадахагүй... гээд В. И. Ленин бэшэһэн байдаг.

Совет Россин хүдэлмэришэд, таряашадтай хани барисаа байгуулжа, гүрэнэй ба ажахын бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэхэ гээшэ монгол арад уласай гансал зүб харгы зам мүн гээд В. И. Ленин Монголой түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө хэлэһэн байдаг. Совет гүрэн Монголдо бүхы юумээр туһалха гээд Владимир Ильич мэдүүлээ һэн гээд Б. Цэрэндорж Ленин тухай гадаадын ажал ябуулагшадай дурдалга соо тэмдэглээ һэн. Юуб гэхэдэ, баталагдаһан договорынь—хани барисаанай, аха дүүгэй, харилсан ажаллалгын хэлсээн мүн, Монгол орон Совет Росси хоёр бэе бэедээ туһалалсан, аха дүү мэтэ хамтадаа урагшаа дабшаха ёһотой.

В. И. Ленинэй энэ захяа заабари хадаа аха дүү социалис хоёр оронуудай харилсаануудай үндэһэн болоһон байна. Совет-монгол харилсаануудай гол удха юуб гэхэдэ, дэлхэйн социализм, зүүн зүгэй дарлагданги арадууд хоёрой хоорондохи хани барисаанай бодото бэелэлэй гэршэ мүн болоно. Россида илаһан пролетариадтай ангиингаа һанал нэгэдэлэй үндэһөөр монгол арад түмэнэй байгуулһан хани барисаан хадаа ленинскэ гурим ёһоной үндэһөөр хүгжэдэг хоёр оронуудай уласхоорондын харилсаан болотороо хүгжөө. Энээнтэй зохилдон, дэлхэйн социализмын союзник байһан хубисхалша Монгол орон мүнөө тэрэнэй нэгэ хубинь болоһон байна.

Үни удаан саг соо капиталис оронуудаар хүреэлэгдэнги байһан Советскэ Союз Монгол орон хоёр шэнэ байдалай, шэнэ общество байгуулхын түлөө хамтаараа тэмсэдэг байгаа. Дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор Советскэ Союз Монгол орониие хамгаалха хэрэг бэедээ даажа абаһан юм. Иигэжэ Халхын Голой оршондо болоһон дайн байлдаанда совет-монгол сэрэгшэд хамтадаа МНР-эй хилые аршалан хамгаалаа һэн. Мүн Монгол ороншье Советскэ Союздаа алибаа туһаламжа үзүүлдэг байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ Монголой арад түмэн ехэ туһаламжа үзүүлээ. «Монголой арад» гэжэ танкова колонно, авиаэскадрили барюулаа, 400.000 адуу мори үгөө. Совет сэрэгшэдтэ эдеэ хоолой зүйл, дулаан хубсаһа али тухай ехээр үгөө гээшэб. Монголой арми совет сэрэгшэдтэй сугтаа дайлалдажа, Алас-Дурнадахи дайн сэрэгэй гуламтые — Японой милитаризмые усадхалсаһан байна.

Удаадахи үедэнь СССР МНР хоёрой хани барисаан улам үргэдөө, гүн гүнзэгы удхатай болоо. 1946 ондо баталагдаһан хани барисаанай, харилсан ажаллалгын договор, мүн экономическа болон культурна харилсаануудай хэлсээн хоёр ороной холбоо барисаае улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байгаа. Нүгөө талаһаа Монголдо социализм байгуулха хэрэгтэ эдэ документнүүд түүхэтэ үүргэ дүүргээ. Удаань 1966 ондо энэ договорой болзор һунаагдаа һэн.

Монгол орондо Советскэ Союзай үзүүлһэн экономическа, техническэ болон бусад туһаламжануудай ашаар промышленностиин шэнэ һалбаринууд: байгаалиин хэбтэшэ баялигуудые бэдэрэлгын, нефтиин, шулуу нүүрһэнэй болон бусад хүгжэжэ байнхай. Советскэ Союзай туһаламжын ашаар промышленностиин гол һалбаринууд болохо барилгын материалнуудай, энергетикын, металл болбосоруулгын, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленность хүгжэжэ байнхай. Хэлхеэ холбоон болон транспорт хүгжөө.

1962 ондо экономическа харилсан туһалалсалгын советдэ (СЭВ) МНР ороһон байна. Иигэжэ Монгол орон уласхоорондын социалис ёһоной ажалай хубаарилгада хабаадалсадаг болоо. Социалис оронуудай туһаламжада түшэглэн, өөһэдынгөө доторой нөөсэ хэрэглэн, Монгол орон богонихон болзор соо үйлэдбэрилгынгөө хүсэнүүдые түргэнөөр хүгжөөжэ эхилээ. СЭВ-тэ ородог гүрэнүүд МНР-тэ мүнгэ, элдэб техникэ, түхеэрэлгэнүүдые үгэлсэнэ, промышленна болон хүдөө ажахын предприятинуудые бодхоохо хэрэгтэнь хабаадалсана. Промышленна шэнэ түб газарнууд — Дархан, Чойбалсан болон бусад МНР-эй СЭВ-тэ ородог гүрэнүүдтэй амжалтатайгаар харилсаһанай бодото гэршэ, агууехэ хани барисаанай мүнхэ дурасхаал болоно. Социалис ёһоной уласхоорондын ажалай хубаарилга хадаа байгаалиин эрхэ байдалай талаар эгээл таарамжатай һалбаринуудые хүгжөөхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулха арга нүхэсэл бии болгоно. Гансахан һүүлэй табан жэл соо Советскэ Союзай туһаламжаар МНР-тэ промышленна, хүдөө ажахын, гэр байрын болон соёлой 300 шахуу барилга бодхоогдонхой гэжэ Ю. Цеденбал КПСС-эй XXIV съезд дээрэ мэдүүлээ һэн.

Али алиндаа ашатай туһатай худалдаа наймаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ. Монгол орон манай оронһоо элдэб машина болон түхеэрэлгэнүүдые, эм домуудые, үргэн хэрэглэлэй эд бараа худалдан абадаг. Тиихэдэ манай гүрэн Монгол оронһоо хилгааһан бүд, ноохо, мал, мяха, мяханай продуктнуудые, горно промышленностиин продукци болон бусадые худалдажа абадаг. Гадна һүүлэй жэлнүүдтэ Монгол орон промышленна продукци худалдадаг болоо.

Манай гүрэн Монголдо социалис хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэнь, малдаа үбһэ тэжээл бэлдэхэ, бэлшээри уһалха, ветеринарна алба хэхэ, хүдөө ажахын хүдэлмэри оньһожоруулха болон бусад хүдэлмэридэнь туһалжа байнхай.

Монголой Арадай Республикада эрдэм ухаан, соёл болбосорол, элүүрые сахилга урагшаа ехээр хүгжөө. Энэ талаар хоёр ороной харилсаан мүн лэ улам хүгжэһэн байна. Эрдэм ухаанай, уран зохёолой номуудаа, кино, выставкэнүүдээ хоёр арад андалдадаг болонхой. Артистнууд, спортивна командануд бэе бэедээ айлшалалсадаг. Эдэ бүгэдэн хоёр арадуудай хани барисаае улам бэхижүүлдэг байна.

Совет-монгол хани барисаае хүгжөөхэ хэрэгтэ манай Буряад орон мүн лэ ехэ һуури эзэлдэг байна. Буряад арадай олон хүбүүд Монголой хубисхалшадтай сугтаа арадай революциин илахын түлөө, Монгол орондо шэнэ байдал байгуулхын түлөө тэмсэһэн байгаа. Эдээнэй дэмбэрэлтэ ажал ябуулгые Монголой Арадай Республикын арад түмэн баярлан домоглодог юм. Коммунистнууд Георгий Данчинов, Цырен Нацов, Матвей Амагаев, Монголой Арадай хубисхалша партиин гэшүүд Сандак Жамбалон, Лобсан Цыденов, Базар Шиндоржин, Эрдэни Батохан ба бусад Монголой эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай, шэнэ байдал байгуулхын түлөө тэмсэлдэ ехэ хубитаяа оруулһан гээд Монголой хэблэлдэ тэмдэглэгдэнхэй.

Монголой үндэһэн мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ Буряад орон бага бэшэ туһаламжа үзүүлһэн юм. 1925 ондо Буряадай багшанарай техникум энэ хэрэгтэ эхи табиһан түүхэтэй. Техникумэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн бэлэдхэлэй курсануудта Монголой хэдэн хүбүүд ороһон юм. Гадна 1930 оной үбэл Дээдэ-Үдэдэ эмхидхэгдэһэн Монгол рабфак МНР-эй мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байгаа. 1939 ондо энэ рабфагта 210 хүн һуража байгаа. Тиимэ тула СССР-тэ эмхидхэгдэһэн монголшуудай һуралсалай эгээ ехэ баазань энэ байһан юм. 10 жэл болоод байхада, тус рабфак 400 студентнүүдые һургажа гаргаа. Эдээнэй олонхинь дээдэ һургуулинуудта ороо һэн. Дээдэ эрдэмтэй болоһон мэргэжэлтэд ажахы болон культурын элдэб һалбаринуудта, МНР-эй партийна болон гүрэнэй зургаануудта хүдэлдэг юм.

МНРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша Ю. Цеденбал, МНР-эй эрдэмэй академиин президент, Монголой гайхамшагта эрдэмтэ, ниитын ажал ябуулагша Б. Ширендыб болон бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд Улаан-Үдын Монгол рабфагта һуража гараһан гээд Улаан-Үдэ городой ажалшад омогорхохо эрхэтэй. Хяагтын багшанарай училищиин дэргэдэ 1934 онһоо 1940 он болотор Монголой отделени хүдэлжэ байһан юм. Энэ үе соо хэдэн зуун багшанар бэлэдхэгдэжэ гаргагдаа.

Монголой Арадай Республикада үндэһэн мэргэжэлтэдые бэлдэдэг гурим ёһо мүнөөшье үргэлжэлһэн шэгээрээ. Зүүн Сибириин культурын институт, 15-дахи профессионально-техническэ училищи энэ хэрэг үргэлжэлүүлжэ байнхай. Эдэ һуралсалай газарнуудта Монгол ороной соёлой эмхи зургаануудай, мүн хүдэлмэришэдэй олон ондоо мэргэжэлтэд бэлдэгдэдэг юм.

Манай республикын ажалшад Монголой Арадай Республикын Сэлэнгын ба Булганай аймагуудай арад зонтой илангаяа нягта холбоо барисаатай. Мүн Улаан-Үдэ городой ажалшад Дархан хотын арад зонтой аха дүүгэй холбоотой болонхой. Эдэ аймагуудай болон мүн Буряадай, Монголой хилэ шадарай аймагуудай арад зон бэе бэедээ алибаа туһаламжа үзүүлэлсэдэг гуримтай.

Хитадай националис этэгээдүүд социалис оронуудай арад зоной хоорондо яһа хаяжа, эбыень таһалдуулха гэжэ оролдоно. Хэршье иигээ һаань, монгол-совет хани барисаан үни удаан саг соо түүхын шалгалта гаранхай гээшэ. Тиимэ тула энэ аха дүүгэй харилсаа холбоое ямаршье юумэн һулаpуулжа шадахагүй. МНРП, монгол арад түмэн агууехэ Ленинэй партитай, баатар совет арадтай хани барисаагаа нюдэнэй сэсэгы мэтээр хамгаалха — гээд Ю. Цеденбал КПСС-эй XXIV съезд дээрэ мэдүүлээ һэн. Хоёр оронуудай хани барисаан, эб найрамдал хэтэдээ мүнхэ гэжэ совет хүнүүдшье мэдүүлдэг, энээнээ баримталдаг хаям.

Б. ЦЫБИКОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ШЭНЭ УРГАСЫН ДЭЭЖЭ

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд гансахан загаhа олзоборилоод hуудаг бэшэ, мүн таряа талха, хартаабха, овощ ургуулжа гүрэндөө тушаадаг юм. Колхозой гэшүүд 1968 ондо үгэрсэ ургуулха гурбан теплицэ барииhан байгаа. Мүнөө зургаа болгонхой, үгэрсын баян ургаса абажа эхилбэ.

Мүнөө тус колхоздо 15 хүнhөө бүридэhэн овощ ургуулха тусхай звено эмхидхэгдэhэн байна. Тус звеное ажалай баян дүршэлтэй А. А. Романов хүтэлбэрилнэ.

— Манай звено эмхидхэгдэhэн сагhаа хойшо яhала баян ургаса хуряана, аймаг соогоо суурхажа ябанабди, — гэжэ нүхэр Романов хөөрэнэ.

Майн 26-най үдэр нүхэр Романовай звено хоёр центнер үгэрсэ

хуряажа, загаhашадаа баясуулаа, урмашуулаа бэлэй. Тэрэнэй удаа 3-4 хоноод лэ үгэрсэ хуряагдажа, худалдаа наймаанда гаргагдадаг болоhон. Мүнөө дүн хамтадаа 400-гаад центнер үгэрсэ хуряагдаад байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. звеногой гэшүүд З. Куклина, О. Данилова, звеное даагша А. А. Романор. 2. Теплицэ соо.

А. ШУЛУНОВ.

Георгий ДАШАБЫЛОВ

ДОБЫН ДОЛООН ХҮБҮҮД

Шэнэ поэмэhээ хэhэгүүд

I.

Зунай hайндэр—
hүр харбаанай hүүлээр hэн гү,
Үгышье hаа,
Үбhэ хуряалгын урда тээ
Ами зааха абажа,
Амарhан сүлөөтэй сагта
hэн гү—
Намжаа уужам Буряадай
Наруулихан Ушхайтада
Нажарай нэгэл үдэр
Болзолдоодшье бэшэ аад,
Багын эжэл нүхэд
Уулзашоод гэнтэ
Урмашаhан, хүхиhэн гэхэ...
Хэнэй хаанаhаа ерэhые
Хэнэй хэн болоhые,
Хэнэй юу хэдэгые,
Хэнэй хаана ябадагые
Хэлсээнгүй тухайлаашье hаа,
Хөөрэлдэхэ, зугаалха hонин
Угаа ехэ, утал даа.
Ингэжэ уулзаhаншье дахин
Хэзээ юм даа?
Ушхайтаhаа баруун урагша,
Уhа гараад холо бэшэ,
Гурбахан модоной газарта,
Гушан дүрбэн ондо,
Добо гэжэ нютагта
Долоон хүбүүд
Түрөө бэлэй hэн гүбди?!
Нэгэ горхоной уhа ууҗа,
Утаа утаагаа харалсан hууҗа,
Тэрэ дайнай жэлнүүдтэ
Эрэ хүниие hэлгэhэн,
Анзаhанай хойно эхэтэеэ
Алин тухай эсэhэн,
Хабарай хара hалхинда
Хашараг, буруу адуулhан,
Добо нютагай
Долоон хүйхэр гэлсүүлhэн
Долоон хүбүүд бэлэй hэн
гүбди?!
...Уhа мүрэнэйхидэл бэшэ,
Уладай уулзалга тад ондоо.
Хаданууд золгодог бэшэ,
Хүнүүд уулзадаг нэгэ тээ.
Таняашагүй болоод заримашуул
Томоотойгоор үнгэрдэг.
Яахашье аргагүйдөө нүгөөдүүл
Ябууд гараа үгэдэг.
Уладай уулзалга олон ондоо:
Угаадшье, дуулаадшье,
Уйлаадшье, хүхеэдшье,
Абяа аниргүй hуугаадшье,
Аяа мэдэн жаргаадшье
Тарадаг, хахасадаг,
Таhархагүйгөөр ханилдаг...

II.

Добо hууринайнь бууса
Хахалагдаhаар үнинэй гэжэ
Тэдэнэр мэдэнхэйш hаа,
Түрэл газартаа бууҗа,
Түргэн ошобол даа.
...Хооhон добо.
Хон-жэн. Тойроод аалин.
Хаанашьеб холо,
Хурьгад голой шугыда
Хүхы шубуун донгодобо.
Хахалагдаhан торюун нэмжээн
Харагдана хүбүүдтэ.
Халаахай, зүлгэ ногоон
hанагдана хүбүүдтэ.
Хайшааш хара:
Хүл дороhоош эхилнэ
Хахалагдаhан тала,
Хайшааш зэлэтэнэ.
Нэмжээ айлай hууриДа
Нэгэхэншье сэргэ үгы.
Сэлгеэхэн байна.
hэбшээхэн наадана.
Хаана гээшэб? Үгы.
Хара мянган хараасгай,
Шуулатай, хүүеэтэй
Сэлеэн хухюу Добомнай.
Замхаа гү, нигээд яагааб
Суурян мэтээр наhамнай?
Шэрүүн хуби заяагаа
Шэнисын лэ залаа эхилээ гү?
Магад, түрэл газарай
Мянган уршалаагаар
Манай нюур хээлэгдэн,
Эртын мүнгэн хюруу
Эреэлээд hаншаг ябууд—
Эхимнай мартагдахань гү?
Буруу, тугал адуулhан
Булган манай Добо!
Хабарай hалхяар амилhан
Хангай элhэн Добо!
Добо—бүмбэрсэг дэлхэйhээ
Долоон тээшээ
Дондорhон
Долоон хүбүүдэй
Долоон хуби заяан.
Үлдэhэн, дааpahан сагые
Үзэхэ гү үхибүүднай?
Хатуу тэрэ жэлые
Хараха гү үхибүүднай?
Баабайнарhаа саарhанай ерэhэн
Барyунай зүг hүртэйл hэн.
Абгай, эжын шэшэрүүлhэн
Адхаар нулимса гашуун hэн.
Добо нютагнай
Доhолдог бэлэйш!
Улаабхиhан дэлхэйдэл
Уняартадаг бэлэйш!

III.

...Зуг татан, hанаа алдаад,
Зургаан хүбүүд
Зүлгэ ногоон дээрэ
Зэргэлэн эбтэй hууҗа,
Мүшэтэй архиин дээжэ
Мүргэлдүүлэн ууҗа,
Нютаг нугаяа шэртэжэ,
Нюдэнэй нулимса унагааҗа,
Багын нүхэд
Баяртайнуудшье шэнги,
Уйдхартайнууд шэнги.
hара, жэлнүүдые тооложо,
hанан hанан уярха,
Сэдьхэл зүрхэеэ нээжэ,
Сэхээ хэлсэн hууха—
Хүнэйхиhөө дутуугүй
Хүбүүдтэ hонин бии.
Хахасаhан сагhаань хойшо
Хэды нажар үнгэрөөб?
Харалсадагшье hаа хаа-яа
Хамтаржа үнэхөөрөө,
Хөөрэлдэжэ hонин hорьмойгоо,
Халуун сай hоронгоо,
Үүрые нэгэтэш угтаагүй,
Үдэшэ, үдэр—хамаагүй
Дүхэригтэ hуугаагүй.
Духаряашье уугаагүй.
Хүн бүхэнэй
Хуби заяан
Өөрынхеэрээ эрьеэ.
Хүн бүхэнэй
Зүргэ харгы
Зүг бүхэниие шэглээ.
Модо мүргэн алдаҗа,
Ходо сүлөөгүй хэбэртэйш.
Хайшан гэхэбши?!
Хайшаншье гээ hааш,
Түрэhэн гараhан нютагhааш
Түрэл, инаг дайда
Үлгы манай Дэлхэйдэ
Үгы hэмнай—мэдэлши!
Тоонтыншни булаатай
Тооhогүй энэ газартай
Хүйhөөрөө холбоотойгоо,
Хүрьhыень тулгалжа,
Хүл дээрээ бодоhоноо,
Ургасыень эдижэ,
Уhыень ууҗа тэнжэhэнээ
Хүнэй үрн —
Хүбүүн, басаганшье—
Хүн лэ hаа, бү марталши!
Дайндаш, аяндаш мордоходоо,
Далайе гаталан ошоходоо,
Нютагай шорой абажа,
Зүрхэн дээрээ хадагалжа,
Буурал үбгэ эсэгын
Буусые мартангүй ябадаг
Буряад хүнэй заншал бэлэй.
Хэды холош түбхинэжэ,
Хэншье, юуншье болоо hаа,
Замби дэлхэйе шэнжэлжэ,
Забhар, саг олоод лэ
Заахан түрэл буусадаа
Бууҗа нэгэтэл ерэдэг.
Буряад хүнэй заншал бэлэй.
Охитой, даруу номгон,
Олондо мэдээжэ,
Зан абаряар торгон,
Зоригтой, залхуу одоош,
Зоной эрхим дээжэ,
Ондо ондоош,
Ошотой, хитүүш хүнүүдые
Нэгэдүүлдэг, хамтаруулдаг,
Нэрээ сахюулдаг
Эхэ нютаг,
Эхэ орон гэжэ бии.
Тэрэ дайнай жэлнүүдтэ
Эрэ хүниие hэлгэhэн,
Добо нютагай
Долоон хүйхэр гэлсүүлhэн
Долоон хүбүүдые нэгэдүүлhэн,
Мартагдашагүй,
Дабтагдашагүй,
Бархирhаншье, баясаhаншье
Бага наhан гэжэ бии.

IV.

Добо—бүмбэрсэг дэлхэйhээ
Долоон тээшээ
Дондорhон
Долоон хүбүүдэй
Долоон зүргэ харгылши!
Эрьехэ ерээдүйдэ
Эдэ үхибүүдэй
Хэн юун болохо тухай.
Хэн тиихэдэ
Хэлэбэ, мэдэбэ гээшэб даа!
Зүгөөр,
Зоной хэлэдэгэй ёhoop,
Эрэ хүн зориhондоо,
Эхэнэр эсхэhэндээ гэдэгнай
Эгээл зүбтэй гээшэл даа.
Юрын лэ аад,
Юрын бэшэ, онсонууд—
Долоон хүбүүдэй
Орёо хуби заяанууд,
hүрэгhөө гээгдээгүй,
Хүнэйл хүбүүдэй зэргэ соо
Хүхинэлдэжэ ябана эдэнэрнай.
Эрдэм бэлигээрээ,
Эршэ зоригоороо,
Ажал, мэргэжэлээрээ,
Алдар соло, нэрээрээ
Адлинууд бэшэш hаа мүнөө.
Аглаг Добын хүбүүд гэжэ
Анхан нэгэ эхитэй hэмнай.
Зүгөөр,
Зүрхэ сэдьхэлээрээ,
Зүүдэн, бодол hаналаараа
Түрэhэн нютагтаа,
Түшэhэн таладаа тэгүүлдэг
Мээхэй тиимэ
Мэдэрэл дураниинь
Ямаршье зөөри, алдар сууhааш,
Ямба нэрэ, үндэр тушаалhааш
Үгэлшэгүй ехэ
Үнэтэй сэнтэй гээшэл ха.

V.

Үе саг, үе саг!
Үер, мүрэн уhандал.
Бушуу, ямар түргэм!
Байгаалиин, сагай эрьюулгэ
Байнагүй зааш,
Баhа ямар мэргэм!
Үлгэн тэрэ Добоhоо
Үнил хада эхилhэн,
Хангай элhэн Добоhоо
Хайшааш шэглэhэн
Долоон зүргэ харгы
Зургаашье бэшэ,
Долоошье бэшэ,
Олон мянган hалаагаар
Нэгэл үргэн замда
Нэгэдэн ниилэн ошоно ха.
Эхининнь—
Эхэ нютаг,
Эрээхэн Добо,
Эхэ hайхан орон!

1965—1971 онууд.

Спартакиада дүүрээ, спартакиада үргэлжэлhөөр

СССР-эй арадуудай зунай V спартакиада дүүрэжэ, эндэ эрхимлэгшэдтэ барюулагдаха 1150 медаль өөhэдынгөө эзэдые олобо. Ехэ мүрысөөндэ хабаадагшад дэлхэйн 18, Европын 19, бүхэсоюзна 31 рекорд тогтооhон байна.

Спартакиада дүүрээшье hаа, хүдөө тосхонуудта, город хотонуудта, спортын бүлгэмүүдтэ, физкультурын коллективүүдтэ спартакиада үргэлжэлhөөр...

Бүхы нааданууд дээрэ шалгаржа, дүн хамтадань 2503 очко абаhан РСФСР-эй команда СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гол шанда түрүүшынхеэ хүртэбэ. Энэнь Россин Федерациин спортсменүүдэй ехэ амжалта болоно. Хоёрдохи hуури Москвагай команда эзэлээ. Эдэнэр 2293,5 очкотой болоhон байна. 1956 очкотой болоhон Украинын команда гурбадахи hууриДа гараа. Белоруссиин спортсменүүд 1962,5 очко абажа, дүрбэдэхи hуури эзэлhэн байха юм. Ленинград хотын спортсменүүд 970 очкотой табадахи hуури эзэлбэ.

Спортын бүлгэмүүдэй дундаhаа «Динамо», сэрэгэй, «Буревестник», «Спартак», «Труд» бүлгэмүүдэй спортсменүүд түрүү hууринуудые эзэлhэн байна.

Спартакиадын мүрысөөндэ хүдөөгэй олон спортсменүүдые хабаадуулhан Эстониин команда ВЦСПС-эй тэмдэглэлэй шанда хүртэбэ.

СССР-эй арадуудай зунай V спартакиадын мүрысөөндэ 44 миллион хүн хабаадалсаба. Тэдэнэй 9 миллион спортсменүүдынь разрядтай боложо, долоо мянган спортсменүүдынь СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргээ.

Июлиин 30-най үдэшэ, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Центральна стадион дээрэ спартакиадын түгэсхэлдэ зорюулагдаhан баяр ёhолол болоо. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй түрүүлэгшэ С. П. Павлов олон тоото спортсменүүдэй урда амаршалгын үгэ хэлээ. Удаань спартакиадын мүрысөөнүүдтэ эрхимлэгшэдтэ шангууд барюулагдаа.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников, ВЛКСМ-эй ЦК-гай бюрогой гэшүүд оронойнгоо эрхим тренер, спортсменүүдтэ ленинскэ комсомолой «Спортдо габьяатай» гэhэн хүндэтэ значогуудые барюулhан байна. Тиимэ значогуудаар Гиви Ахвледиани, Виктор Капитонов, Дмитрий Коркин, Василий Алексеев, Галина Горохова, Людмила Булдакова, Светлана Савицкая, Геннадий Иванченко, Галина Кулакова, Александр Метревели, Алексей Никанчиков, Леонид Осипов, Елена Петушкова, Галина Степанова (Прозуменщикова), Ибрагим Хасанов, Хуберт Пярнакивн, Борис Шахлин гэгшэд шагнагдаhан байна.

Спартакиадын түгэсхэлэй баяр ёhололдо хүнгэн атледүүдэй дунда эстафетэ дамжуулгын урилдаан, «Спартак», «Шахтер» командануудай хоорондо футболоор наадан үнгэргэгдөө. Эндэ «Спартагай» футболистнууд айлшадаа 3:0 гэhэн тоотойгоор шүүбэ. Доболгошод Киселев, Силагадзе гэгшэд айлшадай ворота руу бүмбэгэ сохижо оруулhан байна.

Спартакиада, дахин уулзатараа баяртай! (ТАСС).

СЭВ: харилсаа холбооной шэнэ шата

Экономическа Харилсан туhалалсалгын Соведэй XXV сесси июлиин 27—29-дэ Бухарестдэ болоhон байна. Тэрээндэ дэлхэйн олониитэ ехэ анхаралтайгаар, hонирхолтойгоор хандаа. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай правительствануудые толгойлогшонор сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсаа. Энэ hонирхолго ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, социалис оронуудай экономическа харилсаануудай шанарайнгаа талаар шэнэ шатые сесси нээжэ үгэhэн байна.

СЭВ-эй гэшүүн оронуудай харилсаа холбоое саашадань гүнзэгырүүлэн нарижуулха, социалис экономическа нэгэдэлгые хүгжөөхэ юрэнхы программые сессидэ хабаадагшад нэгэн hаналтайгаар баталан абаа. Соведэй гэшүүн бүхы гүрэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор зохёогдоhон юрэнхы программа шата шатаар 15—20 жэлэй турша соо бэелүүлэгдэхээр хараалагданхай. Тусхайлбал, арадай ажахые түлишөөр, түүхэй эдээр, техническэ талаараа нарин нягта түхеэрэлгэнүүдээр хангалга гэхэ зэргын этээн лэ томо экономическа асуудалнуудые шиидхэлгэтэй, хүн зониие промышленна ба эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгатай холбоотой асуудалнуудаар харилсаа байгуулха хэмжээ ябуулгануудые дүүргэхэ тодорхой замууд болон болзорнууд программын ёhoop тодорхойлогдоhон байха юм.

Баталан абтаhан юрэнхы программын ёhoop, хараалагдаhан социалис экономическа нэгэдэлгын шэнэ зорилгонууд ба тэрээндэ тааруу онол аргануул, түхэл маягууд удаан саг соо шалгарhан бата бэхи үндэhэ hууритай юм. Эдэ бүгэдэ СЭВ-эй гэшүүн социалис оронуудай 20 гаран жэлэй дүй дүршэлдэ, үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ оруулха, хамжажа юумэ бүтээхэ, арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбүүдые тааралдуулжа зохёохо дүй дүршэлдэ үндэhэлнэ.

Экономическа нэгэдэлгэ ажалай уласхоорондын социалис ёhоной хубааралгые бүри үргэн, үрэ ехэтэй болгохо бүхы эрхэ байдал бии болгоно, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань дэбжээхэ, научно-техническэ эгээн лэ дээдэ хэмжээндэ гараха, СЭВ-тэ хабаададаг гүрэнүүдэй арадай байдал улам hайжаруулха, өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ шухалын шухала социальна-экономическа зорилгонуудые хамтараа, эгээн лэ зүбөөр шиидхэлгэдэ туhалха байна.

Социалис оронуудай экономическа нэгэдэлгые хүгжөөлгэ социализмын аха дүү оронуудай политическэ нэгэдэл болон нягта жагсаалые бүри бэхижүүлхэ гэжэ пайдамтайгаар хэлэжэ болоно. Энэ хадаа империализмда, мүн дэлхэйн социализмын байдал hулаpуулха политикадань эсэргүү тэмсэлдэ, ниитын ажабайдалай бүхы hалбаринуудай талаар капитализмда орходоо шэнэ байгуулалтын булюу байhанай түлөө, дэлхэй дээрэ социализмын нэрэ, хүндые ба нүлөөе дээшэлүүлхын түлөө, империализмда эсэргүү бүхы фронтые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ тусгаар удха шанартай.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

США-дахи ангиин байлдаанууд

«Забастовконууд гү, али забастовконуудые хэхэ аюулнууд мүнөө Холбоото Штадуудай ажабайдалда олоширонхой. Хэдэн олон мянган хүдэлмэришэд үйлэдбэрөө хаяад, харуулнуудта жагсан зогсоо» гээд «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» гэжэ буржуазна недели бүриин хэблэл сошордонгёор тэмдэглэнэ. Түмэр замшад, портнуудта ашаа тээгшэд, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд, правительственна эмхи зургаануудай алба хаагшад металлургнуудтай хамта тэмсэл хэжэ ороо.

Мүнөө Холбоото Штадуудта ажалай хэлсээнүүдые баталха саг болзор тулажа ерээд байна. Юумэнэй сэнгэй шууд сэхээр дээшэлжэ байhантай дашарамдуулан, салин хүлhэ нэмээхэ тухай пунктнуудые шэнэ хамтын договорнуудта оруулха тухай транспортнигуудай профсоюзда нэгэдэhэн зуу мянга гаран түмэр замшад эрилтэ хэнэ. Эдэ эрилтэнүүдые дүүргэлтэ болгохоhоо эзэд баяшуулай арсаhанай hүүлээр түмэр замай гурбан компаниин хүдэлмэришэд забастовко хээ. Нүхэдэймнай эрилтэнүүдэй хангагдаагүй hаань, забастовкодо хабаадалсаха гэжэ шиидэhэч тухайгаа бусад зургаан түмэр замай хүдэлмэришэд мэдүүлhэн байна.

Металлургическа промышленностьда ангиин байлдаанууд бүри олоор болоно. Булад хайлуулгын компаниинуудтай металлургическа промышленностиин хүдэлмэришэдэй нэгэдэмэл профсоюзуудай баталhан ажалай хэлсээнэй болзор августын 31-дэ дүүрэхэ байна. 450 мянган хүдэлмэришэнэй аша туhые харадаг профсоюзынь салин хүлhэ дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ байдал hайжаруулха тухай оролдолго гаргана. «Блисс энд Лафлин» гэжэ компаниин булад хайлуулгын табан заводой хүдэлмэришэд мүнөө забастовко хэжэ эхилээ. Хүдэлмэришэд металлургнуудые айлгаха зорилгоор булад хайлуулгын эзэд баяшуул заводуудаа хаана. Гэбэшье ажалшад [illegible] туйлалтаараа тэмсэжэ, өөhэдынгөө [illegible] хые хамгаалха хүсэлэнтэй. Августын эхеэр булад хайлуулагшадай бүхы ниитын забастовко болоhо [illegible] гэжэ Холбоото Штадуудhаа абтаhан hүүлшын мэдээсэлнүүд гэрш [illegible] үгэнэ.

Америкэдэ забастовко хэгшэдые сухарихыень баадхаха hэдэлгэ [illegible] дээ, монополинууд бүхы арга боложонуудые хэрэглэнэ. Урдынхи [illegible] правительство эзэд баяшуулай талые харалсана. Правительствын туhаламжаар промышленнигууд профсоюзуудта баалалта хэхые эрмэлзэнэ. «Онсо ушар байдалда ниитын [illegible] туhые хамгаалха тухай» хуулиин проектые конгресстэ түргэнөөр [illegible] хуулхые Сагаан байшан оролдоно. Хүдэлмэришэдтэ харша энэ хуулиин проект хадаа ямаршье забастовко хорихо эрхэ правительствада олгохо.

Капитализмын гол орондо хүдэлмэришэдэй бүри эдэбхитэй ябуулганууд, ангиин тэмсэлэй эрид [illegible] хурсадалга хадаа хамагай түрүүн сэрэгэй гаргашануудай ехээр дээшэлhэнhээ уламжалан тохёолдоhон [illegible] хы финансова болон экономическа бэрхэшээлнүүдые ажалшадай хүзүүн дээрэ тохохо гэжэ монополинуудай гаргадаг hэдэлгэнүүдтэ харюунь [illegible] ложо үгэнэ. Гэбэшье США-гай хилхы этэгээдүүдэй ээрхэг түрмэ уршагта политикын түлөө бэеэрээ [illegible] бохые Америкын ажалшад хүсэнэ.

В. КУЗНЕЦОВ,
О. АНИЧКИН.
(ТАСС).

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН СААНАhАА

БАТА БЭХИ ХАНИ БАРИСААНАЙ hАЙНДЭР

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Совет-монгол хани барисаанай hара Советскэ Союзда үнгэргэгдөө. Энэ хадаа манай хоёр ороной арадуудай бата бэхи хани барисаанай, нэгэдэлэй hайндэр болоhон байна. Советскэ Союзда аяншалhан монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегациин гэшүүд «Үнэн» газетэдэ толилhон бэшэг соогоо энэ тухайда тэмдэглэнэ.

Совет газар дээрэ ябахадамнай, хаа хаанагүй бидэнэрые хани халуунаар, хүндэтэйгөөр угтадаг байгаа. Монгол арадай эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө байлдаануудта хабаадагшадтай, манай орондо хүдэлhэн совет мэргэжэлтэдтэй уулзалганууд илангаяа сэдьхэл хүдэлгэмөөр байгаа гээд делегациин гэшүүд онсолон тэмдэглэнэ.

УРДА ВЬЕТНАМАЙ АРАДАЙ ЗЭБҮҮРХЭЛ

ХАНОЙ. (ТАСС). Судан патриодуудта эсэргүүгээр мүнөө алалга хюдалгын Суданда боложо байhанhаа уламжалан, гүнзэгы ехээр зэбүүрхэжэ байhанаа Урда Вьетнамай арадай зүгhөө Освобождение гэжэ хэблэлэй агентство толилhон тайлбари соогоо элирхэйлэн мэдүүлээ гээд ВИА агентство мэдээсэнэ.

Империализмда эсэргүүсэн, демократиин ба араб оронуудай арадуудай бэеэ даанхай байдалай түлөө судан арадай хэжэ байhан тэмсэлые hулаpуулха зорилгоор Суданай патриодууд хашагдана, хэhээгдэнэ, алагдана. Эдэ ябуулганууд имагтал империалистнууд болон израиль ээрхэг түримхэйшүүлдэ таарамжатай гээд АПО агентствын тайлбари соо хэлэгдэнхэй.

Эдэ хашалта хэhээлтэнүүдые Урда Вьетнамай арад ехэ зэбүүрхэлтэйгээр буруушаана, судан патриодуудые хашалга хэhээлгэ ба усадхалгада дары эсэс табиха шанга эрилтэ хэнэ гээд тайлбари соо онсолон тэмдэглэгдэhэн байна.

Сальвадор Альенде үгэ хэлэбэ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилиин арадай нэгэдэлэй программые дүүргэлгэ мүнөө үедэ манай гол зорилго болоно. Тэрэниие амжалтатайгаар бэелүүлгэ социализм тээшэ зам нээжэ үгэхэ гээд Сантьягын «Чили» гэжэ стадион дээрэ үгэ хэлэхэдээ, республикын президент Сальвадор Альенде мэдүүлhэн байна. Чилиин радикальна партиин эндэ нээгдэhэн национальна ассамблейе тэрэ эдэ үгэнүүдээр амаршалаа. Ассамблей—партиин дээдэ орган — тэрэнэй хүтэлбэриин ажал ябуулгые хаража үзэхэ, партиин шэнэ түрүүлэгшые hунгаха байна.

«Империализм ба хархис этэгээдүүд манай гол дайсан болоно» гээд Альенде үргэлжэлүүлэн хэлээ. Тэдэнтэй тэмсэхэдээ, арадай нэгэдэлдэ ородог бүхы хүсэнүүдые саашадань нягтаар жагсааха шухала. Интеллигенциин, жэжэ ба дундуур үмсын зөөритэнэй аша туhые харадаг Чилиин радикальна парти энэ нэгэдэл дотор шухала hуури эзэлнэ. Чилидэ шэнэ общество байгуулгада арадай нэгэдэлые дэмжэдэг бүхы хүнүүдые хабаадуулхые президент уряалаа.

Ороной бүхы түрүү хүсэнүүдэй энэ нягта жагсаалай ашаар мүнөө арадай нэгэдэлэй программа: предприятинууд болон банкнуудые гүрэнэй мэдэлдэ абалга, аграрна шэнэдхэлгэ бэелүүлгэ, тэрэшэлэн ажалшадай аша туhые хараhан олон тоото хэмжээнүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Аадар бороогой ороhонhоо уламжалан уhанай үерлэхэдэ, hаяхан газарай хүдэлхэдэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоо. Гэбэшье тус программа амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Эдэ бэрхэшээлнүүд бултадаа зайсуулагдаха гэжэ батаар этигэжэ байhанаа президент элирхэйлэн мэдүүлээ.

Промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхын түлөө тэмсэлэй удха шанарые Альенде дахяад онсолон тэмдэглээ. Энэ хадаа политическэ засагые дайшалан абаhанhаа дутуугүй шухала зорилго болоно. Арадай нэгэдэлэй правительствын экономическа политика үлэсхэлэн, үгытэй байдалда, хүдэлмэригүйдэлгэдэ эсэргүүгээр зорюулагданхай. Энэ талаар бидэнэр илажа гарахабди гээд президент үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэhэн байна.

Француз эхэнэрнүүдэй буруушаалга

ПАРИЖ. (ТАСС). Хэдэн үдэрэй урда тээ Суданда арестовалагдаhан Судан эхэнэрнүүдэй союзай түрүүлэгшэ, Эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн демократическа федерациин бюрогой гэшүүн Фатьма Ибрагимые дары [illegible] гэнөөр сүлөөлхэ тухай Францин политическэ, профсоюзна, ниитын [illegible] соёлой ажал ябуулагшад эрилтэ [illegible]

Суданай энэ патриоткын ами [illegible] hанай түлөө hанаагаа зобожо бай[illegible]наа тэдэнэр тунхаглаhан мэдүүл[illegible] соогоо элирхэйлээ.

hүүлшын ушарнуудай үедэ арестовалагдаhан бүхы судан эхэнэрнүүдые сүлөөлхэ тухай Францин олониитын түлөөлэгшэд эрилтэ [illegible]

Мэдүүлгэдэ гар табигшадай дунда француз эхэнэрнүүдэй генеральна секретарь Жаклин Желли, Эб [illegible] рамдалай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө эхэнэрнүүдэй уласхоорондын Лигын француз секциин секретарь Ивон Сее, ВКТ-гэй конфедеральна секретарь Жаклин Ламбер, киноактриса Марина Влади бии.

Зүблөөн дүүрэбэ

ТРИПОЛИ. (ТАСС). Араб [illegible] гүрэнэй — Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын, Сириин Арабуудай Республикын, Йеменэй Арабуудай Республикын, Йеменэй Арадай Демократическа Республикын болон Ливиин Араб Республикын гүрэн түрые [illegible] гойлогшонорой зүблөөн эндэ [illegible] дүүрэбэ.

Палестин партизануудта эсэргүүгээр иордан сэрэгүүдэй добтолгонуудые хэhэнhээ уламжалан, Иорданида тохёолдоhон байдал зүблөөн дээрэ хэлсэгдэhэн байна.

Зохихо коммюнике хараалан [illegible] хёохо комитет зүблөөндэ хабаадагшад байгуулаа.

ШЭНЭ ДОБТОЛГО

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ДРВ-гэй [illegible] зарые США-гай авиаци шэнээр [illegible] толбо. Хариин информационно агентствануудай мэдээсэhэнэй ёhoop, [illegible] милитаризованно зоноhоо хойшоо [illegible] километртэ оршодог районие американ реактивна истребитель [illegible] 30-да ракетэнүүдээр буудаа. [illegible] үдэрынь демилитаризованно зонын хойто талын хубиие американ артиллери буудаhан байна.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ гуламта» гэhэн түрүү бэшэг. Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэhээ. ТАСС-ай hүүлшын мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Шэнэ табан жэлэй экономическа гол зорилгонууд» гэhэн Р. Малахиновагай статья. «Элүүр энхэ байдалда — анхарал» гэhэн Д. Батоевой статья. ТАСС-ай материал.

Гурбадахи хуудаhанда: «Траншей соохи «бэлшээри» гэhэн Н. Александровой статья. Түрэл орон доторнай.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: хилын саанахи мэдээсэлнүүд. АПН-эй материал. Соносхол.

СЭ Энхир Экран

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:
19.00 — «Эжын бэлэг» гэhэн мультфильм. 19.10 — «Манай айлшан» гэhэн дамжуулга. 19.40 — «Мульhэнэй гэрэлдэ» гэhэн фильм. 20.50 — телепанорама. 21.10 — «70 оной хабар» гэhэн телефильм.

МОСКВА ХАРУУЛНА:
21.55 — дамжуулгын программа. 22.00—теле-зүжэг. 23.00—орон доторхи hонин. 23.05 — «Сага о Форсайтах» гэhэн Англиин уран hайханай телевизионно фильмын 17-дохи серинь дамжуулагдаха. 24.00 — футбол. Эндэ «Динамо» (Киев) — «Арарат» командануудай наадан харуулагдаха.

Индохитадта дайн сэрэг үүсхэжэ байhан американ империалистнуудай хүн түрэлтэндэ харша ябадал үзүүлhэниие элирүүлhэн фотодокументнүүдые Уласхоорондын комисси суглуулжа байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вьетнамда боложо байhан дайн сэрэгэй хохидол тушаа энэ фото-зураг гэршэлнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Н-01489. Заказ № 1021.